

MALO JE MLADIH VOJAKOV. ki bi imeli po petnajst otrok. To redko čast ima Arthur Giser iz Pittsaina, Pa. Na vrhni sliki je njegova žena z otroci. Trikrat je imela trojčke, torej je bil naraščaj v družini z njimi zelo pospešen. Družina prejema od armade za svoje vzdrževanje \$280 na mesec.

Cerkveni glavar Bavarske proti trebljenju nacijev

KARDINAL FAULHABER SE ZGRAŽA, KER JE AMERIŠKA VOJAŠKA VLADA UKAZALA, DA SE MORA NOTORIČNE NACIJE NA BAVARSKEM ODSLOVITI IZ UPRAVNIH URADOV

Po znani izjavi generala Pattona, da se mu ne zdi potrebno Bavarsko do kraja iztrebiti nacijev, je nastalo proti njemu toliko protestov, da je bil odslavljen, general Eisenhower pa ukazal novemu načelniku ameriške vojaške vlade spraviti vodilne fašiste iz vseh višjih vladnih služb.

Katoliška cerkev se zoperstavila
Proti tej čistki je vložil pri ameriški vojaški vladi oster protest bavarski primat kardinal Faulhaber, češ, da so ti višji uradniki sposobni, skušeni, zanesljivi ljudje. Če se jih nadomesti z drugimi, bo to pomenilo škodo bavarskemu ljudstvu, ker ne bo več tiste poslušne in reda kot je pod sedanjimi funkcijami.

O tem v čikaških Daily News z dne 15. oktobra obširno poroča Edward F. Morgan iz Berlina.

Pravi, da je vsled kardinalovega protesta nastala na Bavarskem in v drugih krajih Nemčije pod ameriško in angleško okupacijo med cerkvijo ter ameriško vojaško upravo delikatna situacija.

Cerkev smatra, da je "denacifikacija" v tolikšni meri za Nemce prestroga in kvarna skupnim interesom.

Tudi protestanti se zavzeli za nacije

Isti poročevalec pravi, da je tudi protestantska duhovščina nasprotna ekstremni denacifikaciji Nemčije (namreč prestrogemu trebljenju fašistov iz uradov), ampak vendar ne protestirajo toliko kot katoliška hierarhija.

Kaj je pravi vzrok?
E. P. Morgan izvaja v svoji brzojavni depeši, da sta obe cerkvi "interesirani v politiko", oziroma saj v tem smislu, da sta obe močno antikomunistični.

Njuno stališče po tej razlagi bi torej bilo, da če nacije vržemo iz uradov, jih ne moremo nadomestiti z nikomur drugim kot s komunisti.

Resnica je sicer ta, da se je katoliška cerkev v Nemčiji udej-

stvovala pred Hitlerjem ne samo kot cerkev, ampak tudi kot politična stranka pod imenom "katoliški center". Bila je ena najmočnejših v državi in v parlamentu.

V politiki imajo nemški klerikalci torej veliko šolanja še iz prošlosti, sedaj pa smatrajo, da bi jim morala ameriška vojaška oblast dati pravico nameščati v vladne urade samo svoje ljudi, čeprav so bili pod Hitlerjem njegovi služabniki in petolizci. Ampak ob enem so tudi zvesti cerkvi in njeni politiki, in to je kar šteje pri kardinalu Faulhaberju.

Politično cerkveni glavar
Kakor kardinal Innitzer na Dunaju, tako je bil tudi kardinal Faulhaber oglašen za nasprotnika nacizma in Hitlerja. Resnica je, da sta oba klerofašista. Klerofašistični režim, kakršen je nastal v Avstriji s pomočjo Mussolinija in Vatikana pod Dollfusom, si je želel tudi kardinal Faulhaber na Bavarskem. Ko je zavladal Hitler in posegel v politično moč bavarskega klerikalizma, se mu je Faulhaber uprl, češ, da posega (Konec na 5. strani.)

Izigravanje veteranov proti stavkam in unijam

Industrialci s severa so pred leti preselili mnogo svojih tujcev na jug, ker so jim tamosnji toriji v državnih, okrajnih in občinskih uradah jamčili cenah delavcev v izobilju in pa zaščito pred unijami. Kdor je v južnih državah poskušal organizirati delavce v unijo, je po nekaj dneh ali par tednih izprevidel, da celo med delavci višjih strokov ne bo veliko opravil, kajti reakcija je bila premočna. Vrh tega je imel srečo, če ga niso že takoj prve dni izgnali iz mesta, pretepli in povaljali v smoli in perju.

Sedaj, ko je vojne konec in ni več takega predsednika, ki se bi za pravice delavcev do organiziranja in za ščitjenje unij kaj

OBSOJANJE VOJNIH ZLOČINCEV SE NE POMENI OBSODBO SISTEMA, KI JE GLAVNI KRIVEC ZLOČINOV

V Nuerenbergu v Nemčiji se vrši obravnava proti tistim nacijem, ki se jih smatra za glavne vojne zločince. Te sodi zavezniška sodna komisija. V manjšem obsegu se vrši proti onim posameznikom, ki so ljudi mučili v koncentracijskih taboriščih.

V Franciji obračunavajo s svojimi vojnimi zločinci. Dva glavna, ki so ju obsodili, sta bivši načelnik vlade v Vichyju maršal Petain in Pierre Laval. Petaina so obsodili v smrt in nato kazni spremenili v dosmrtno ječo.

Pierre Laval, star 62 let, pa je bil obsojen v smrt in zgodaj jutraj 15. oktobra je bil ustreljen. Duhovnik mu je dal poljubiti križ in ga pripravil na zadnjo uro. Pred to ceremonijo se je skušal zastrupiti, "da bi prihranil vojakom izvršiti zločin in sramoto, ki bi ga storili nad njim." Trdil je do konca, da ni kriv, da je patriot in hip predno je bilo vojakom ukazano odati vanj usodni strel, je zaklical "vive la France!"

Laval je imel v svoji deželi, v Angliji, v Zed. državah, v Vatikanu, v Španiji in drugod veliko prijateljev. Ali ker je oslonil Francijo po njenem porazu l. 1940 na Hitlerja, mu niso mogli pomagati. Mož je sicer iz Nemčije pobegnil v Španijo, a diktator Franco je izprevidel, da mu ne preostaja drugega kot ga poslati nazaj. Medpotoma je Laval ponujal pilotu veliko podkupnino, ako ga odpelje mesto v Francijo v tisti del Avstrije, ki je pod okupacijo ameriške armade. Ampak se je spustil na tla na Francoskem. Obravnava proti Lavalu ni bila nič dostojno sodnijska, ampak zelo napeta; bilo je na nji vpija vsevprek. Laval je bil štirinajstkrat v vladi in trikrat njen predsednik. Bil je glavni "apizar", sovražnik Sovjetske unije in najtrdnjši steber francoske reakcije. Bil je predstavnik vladujočih "šestdesetih družin", ki mu sedaj niso mogle pomagati. A pomagajo sebi. Veseli jih, da se nasilna revolucija v Franciji ni dogodila. In se ne bi niti mogla, ker je tam ameriško in drugo vojaštvo, ki bi takoj poskrbelo za red in mir. Laval je padel, a zločinska kasta, ki je kriva degeneracije Francije, njenega poloma v vojni in njenih spletk s sovražniki civilizacije in svobode, pa dviga glavo, v nadi, da si Francijo s pomočjo vnanjega kapitalizma znova podvrže.

ZMAGA LEVIČARSKIH STRANK V FRANCIJI

Minulo nedeljo 21. oktobra so se vršile v Franciji prve volitve v parlament, od kar je nastala vojna.

Značilnost teh volitev je bila v tem, da so se morali volilci pred vsem izraziti, ali so za ohranitev ustave, kakršna je bila pred vojno, ali pa so na podlagi izkušnje za novo ustavo, ki jo zahteva de Gaulle in sploh vse napredne francoske stranke. Kajti stari demokratični parlamentarizem Francije se v nji ni obnesel. Pomenil je celo kopo prepirajočih se strank in individualnih močnih politikov, do čim je Francijo vladalo takozvanih "šestdeset družin", ki so kontroirale njena bogastva.

Dasi so i levičarske stranke za spremembo ustave, one še najbolj, je pa vendar de Gaulle napravil tako, da bo on glavna avtoriteta v državi od sedanjih volitev pa do sprejema nove

konstitucije. Ker on pripada "od srede k desnici", se levičar boji, da bo v tem času dal prilobnost francoskim konservativnim krogom, da se utrdijo.

Volitve minulo nedeljo so pokazale, da so Francozi ne samo za reformiranje svoje ustave, temveč da tudi zaupajo de Gaulleju, ker je tako pogumno držal prapor upora proti Vichyju in reaktorjem v Angliji in v Zed. državah, in ker je znal tudi v najhujših urah francoskega naroda ponosno odbijati Rooseveltove in Churchillove kaprice napram njemu.

Prvič v zgodovini Francije so volile poslance v parlament tudi ženske.

Po številu oddanih glasov so prišle v Francijo na površje tri stranke: Komunistična, socialistična in de Gaullejeva republikanska stranka. "Radikalna socialistična", ki moti po svetu

Otroci iz "zadnje" depresije trpe težke posledice

Brezposelnost, ki je nastala leta 1929 je s svojimi posledicami veliko kriva, čemu je bilo treba odpustiti iz armade vsled živčnih in mentalnih hih tri sto tisoč fantov in stotisoče pa je bilo vsled sličnih hih odklonjenih od zdravnikov na naborih.

Ta presenetljiva dejstva je navedel pred senatno komisijo Col. W. C. Menninger, načelnik v psihiaterskem oddelku zvezne armade.

Dejal je, da izmed odpuščenih vojakov jih trpi 43 odstotkov na omenjenih dveh boleznih, ostali odpadejo na razne druge zdravstvene pomanjkljivosti.

"To so otroci depresije," je poudaril ta sloviti vojaški zdravniški večak Menninger. "Posledice brezposelnosti v njihnih družinah je nemogoče precceniti."

Gospodje senatorji, ki se tako boje, da ne bi kaj izdatnega storili za preprečitev nove depresije ali doli brezposelnim večjo podporo, so baje strmeli ob Menningovih izjavah, kajti apeliral je nanje, naj se toliko mlađine nikdar več ne žrtvuje izgubi zdravja za vse življenje.

Ampak senatorji so se branili pomagati bednim zadnjic in jih tudi sedaj ne mika, da bi novi krizi zastavili pot. Bomo pridelke in živino spet rajše uničevali kot pa da bi bednim brezposelnim pomagali.

KONFERENCA PROSVETNE MATICE V STRABANU

V nedeljo 28. oktobra se vrši v naselbini Strabane v dvorani društva št. 138 SNPJ konferenca Prosvetne matice in JSZ za zapadno Pennsylvanijo. Vršila se bo v dvorani društva št. 138 SNPJ po seji federacije SNPJ.

Mnogo ljudi, je iz prvenstvene klopi potisnjena v ozadje. V Evropi kot drugod je veliko strank z radikalno označbo, a v resnici so konservativne. Edward Herriot je bil pred vojno glavni voditelj francoske "radikalne" socialistične stranke. Za primero: najbolj sorodna po programu je LaFollettovi "progresivni" stranki v Wisconsinu, ki je tudi izginila. Le, da je Herriotova v mednarodnem pogledu res progresivna, dočim LaFollettova ni. Glavni stranki v Franciji sedaj sta socialistična in komunistična.

Kako se bosta razumeli med sabo, se še ne ve. Ampak ker se gre za novo ustavo, je naravno, da sta obe na kritični točki. Socializma v Franciji v njeni sedanjí ekonomski podrtiji ne bi mogle uvesti. A lahko pa pomagata k sprejemu take konstitucije, v kateri se bo razvoj iz kapitalizma v socializem vršil, če bo svetovni položaj ugoden, brez takozvane "krvave revolucije". Več o izidu francoskih volitev bo v prihodnji številki.

KOMENTARJI

Arabski ka'olilani so apelirali na papeža, naj jim pomaga v zahtevah proti nadaljnemu naseljevanju Židov v Palestino. "Mi čutimo s svojimi (mohamedanskimi) brati Arabci, pravijo v klicu na pomoč, 'kajti če nam sveto deželo poplavijo Židje, bo konec naše eksistence.' Kajne, nacizem je bil poražen, a njegov boj proti židovstvu dela še veliko preglavic, posebno Attleeju in Trumanu.

Ivan Šubašić je s svojo resignacijo storil Titu nekaj neprijetnih ur. Ampak to ni nova stvar, kajti Tito in Šubašić se nista še nobenkrat dobobra razumela. Diplomatična poroka med njima se je izvršila na pritisk Churchilla in Moskva jo je odobrila. Toda Šubašić je zamejec. In zamejec tisti ljudje, ki so med vojno ostali doma in se tepli ter trpeli, nimajo radi.

Tito pravi, da bi notranji in zunanji nasprotniki Jugoslavije radi izzvali zavezniško intervencijo predno bi se moglo v volitvah izkazati, kdo je kdo. Izjavlja, da bodo volitve svobodne. Opozicijske skupine ne soglašajo, češ, volitve so že v naprej odločene. In so bržkone res — če ne bo intervencije. Ampak tisti ljudje, ki delujejo za vnanje vmešavanje, bi radi nazaj tako Jugoslavijo, kakršna je bankrotirala duhovno in gospodarsko. Čaršija s svojimi oprodami je imela svoj dan. Sedaj ljudstvo — posebno mlado ljudstvo, poskuša s Titom, ker želi v bodočnost. Maček, Šubašić in drugi taki pa so vse preveč s prošlostjo povezani. Kar se v Jugoslaviji in glede nje dogaja, torej ni idealno, a vendarle, za njeno bodočnost so dobri izgledi.

Dr. Miha Krek, ki je eden najreakcionarnejših slovenskih klerikalcev, je skupno s tremi drugimi ubežniki na ministre velike petorice apeliral, da naj kaj store proti Titovemu režimu, ker zastopa totalitarno obliko vlade. Ampak kaj je v letih

Aleksandrove diktature Miha Krek zastopal? Ako je Tito totalitar, je Miha Krek zadnji, ki bi imel pravico apelirati na Anglijo in Ameriko, naj ga strmoglavita v imenu demokracije. Miha je v Sloveniji verjel v samo eno stranko, v klerikalno, in samo ta je imela prav vse vladne funkcije v rokah. Tudi delavskih unij se je polastila, delavskih zbornic in drugih ustanov, in le ona je s podporo čaršije odločevala, kaj smejo ljudje v Sloveniji čitati in poslušati. Zato tudi naš Proletarec ni smel tja.

Spomenico proti Titu so poleg Mihe Kreka podpisali — dr. Živko Topalović, ki je bil nekoč delavski voditelj v Srbiji in priznan za socialist v mednarodnem delavskem gibanju. V minulih par letih pa je postal navdušen velebrski monarhist, pod krinko demokratizma vzklikal kralju Petru in deluje za povrnitev Petra in starega reda in s tem zoper preobrat. Socialisti v Srbiji so imeli po osvoboditvi Beograda konferenco, obnovili svoj pokret in proglasili Živkoviča za izdajalca demokracije in socializma. Tako je piscu teh vrstic povedal Etbin Kristan, ki Živkoviča in delavske voditelje v Jugoslaviji večinoma vse osebe pozna. "Živkovič je bil moj prijatelj," je rekel E. K., "ampak ker je izdajalec, ni več moj prijatelj."

Zivljenje ima čudne muhe. Nekoč smo imeli med Srbi in Hrvati v Ameriki najbolj navdušene socialiste. Noben slovenski socialist jim ni bil zadosti radikalen ali revolucionaren. Išcite jih danes in človek bi se čudil, kako prazne so bile vse takratne njihne fraze. Kar je med njimi "radikalnega" še ostalo, je pod komunistično znamko, toda ne da bi to hoteli priznati. Tudi med njimi je le se zgolj oportunizem, ki se ravna po vetru.

Dr. Konstantin Fotič je tretji (Konec na 5. strani.)

KAJ NAJ BO PRAVO STALIŠČE RESNO DELAVSKEGA LISTA?

V sedanjih časih je treba vsakemu listu veliko previdnosti, da svoje stališče pravilno zastopa, ako ga namreč sploh ima.

Kar se Proletarca tiče, lahko ugotavlja, da je v vseh teh kritičnih letih, ko je bilo treba veliko previdnosti, imel vseskozi pravilno stališče. Proti fašizmu smo se borili od kraja, ko je nastal, dočim so mu glavne demokratične kapitalistične države pomagale, iz bojazni pred "komunistično" revolucijo, pred Sovjetsko unijo, pred vsem pa iz bojazni pred domačim delavstvom.

Opozarjali smo vseskozi, da so iste države zalagale Nemčijo in Italijo, in USA pa Japonsko, skoro do zadnjega, predno je izbruhnila vojna.

Med vojno smo svarili pred propagando, ki je šestokrat zavajalna tudi s strani onih držav, ki imajo drugače pošteno namene. Zato smo vedno naglašali, naj ljudje nikar ne pozabijo, kaj vse se je obljubljalo v prvi svetovni vojni in kako so tiste obljube šle druga za drugo v nič.

Poudarjali smo, da mi smo za demokracijo, ne samo za politično temveč tudi za ekonomsko, ker le v taki more tudi socialna varnost biti res varnost, in naglašali, da tisti, ki vpijejo za demokracijo v propagandi, navadno mislijo zgolj na svoje sebične interese. Tako je bilo tudi v prvi svetovni vojni, kar je Wilson po vojni bridko izkusil. Čitajte o tem uradniški članek na drugi strani v tej številki.

Med vojno "prosperiteto" smo naglašali, naj ljudje ne pozabijo zadnje depresije, ker ni bila zadnja, in da naj nikar ne verujejo politikom, ki so jim obljubljali socialno varstvo, večje zavarovalnine, nič več industrialnega boja itd. Tudi Hoover je obljubljal, a izpolniti obljub v sedanjem sistemu ni mogel. Niti Roosevelt jih ni mogel, čeprav je imel dobre namene. In ne bo jih mogel Truman.

Ker to vemo, delujemo za tako uredbo, v kateri bo socialna zaščita dejstvo, ne pa fraza. In s tega stališča je Proletarec urejevan, od kar izhaja.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75 za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co. Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Različna tolmačenja demokracije imajo svoj izvor v nasprotujočih si smotih

Kakor se minula vojna ni pričela proti demokraciji ali za fašizem, tako tudi sedanjí spori med državniki, zapopadeni posebno v nedavni konferenci vnanjih ministrov v Londonu ne temelje na spopadih med demokracijo in sovjetskim totalitarstvom.

Enako je bilo v prvi svetovni vojni.

Druga je nastala vsled Hitlerjevega pohlepa po nadvladi. Demokracije sile — v prvi vrsti Anglija in Francija, sta ga "apizale" — kakor so rekli — v interesu miru! Torej ne v KORIST demokracije! Hitler in Mussolini sta vzela to popušcanje z nasmehom na znanje in ga sprejemala SEBI v dobro. Ko sta se počutila dovolj močna, je drugi pričel provocirati po Balkanu in nato napadel "barbarsko" Etiopijo, da ji prinese "križ in kulturo". Italijansko seveda! Drugi je udaril septembra 1941 na Poljsko, da razširi svoj življenski prostor proti vzhodu, prej pa ga je že v Avstriji in na Češko.

V Londonu in Parizu so bili razočarani. A s Poljsko, ki pod Beckom in njegovimi napol fašisti gotovo ni bila demokracija, so imeli pogodbo in iz te dolžnosti so napovedali vojno tretjemu rajhu Poljski v pomoč. Geslo borbe za demokracijo in proti fašizmu se je razglasilo šele pozneje, največ po zaslugi predsednika Roosevelta. Chamberlain, ki je bil krmar angleške vlade v pričetku vojne, ni bil sovražnik, temveč "apizar" nacizma, in isto velja o takratni francoski vladi. Šele vzpodbudni govori pokojnega Roosevelta so dali narodom vero, da se bo vojna razvila ne zgolj v borbo med vesilami, ampak v boj za odpravo fašizma in za ustvaritev svobode in vzajemnosti med narodi. Proglas štirih svobodščin, Atlantski čarter in razne druge izjave zaveznih državnikov so dale narodom upanje, da ko bo te strašne tragedije konec, zasije solnce miru, svobodščin in pa jamstvo, da bo dela, kruha in blagostanja v splošnem za vse.

Pri tem listu nisimo bili nikoli tako optimistični, ker razumemo vzroke, radi katerih vojne nastajajo. Zato smo opozarjali na možnost, da bodo razočaranja po tej vojni morda med mnogimi še večja kakor pa so bila po prejšnji.

Le v enem je ves sedanjí svet složen. Na Javi in Burmi, v Washingtonu in Moskvi, v Rimu in v Budapešti, v Indokini in v Bolgariji, v Indiji in na Švedskem — vse povsod je posebno diplomatom, agitatorjem in oglaševalcem svobode demokracija na jeziku. Da, tudi v South Carolini, ki jo je v kongresu zastopal precej let naš sedanjí državni tajnik Byrnes! Ampak v South Carolini izjavljajo demokracijo veliko manj demokratično kot pa n. pr. na Švedskem.

Na kratko, glavna propaganda sedaj je proti "trmasti" Sovjetski uniji. Je totalitarna, diktatorska, brutalna in še veliko drugega slabega je najti na nji. Ampak v Moskvi pravijo, da ima njihna država boljšo demokracijo kot pa n. pr. zapadne države. Žurnalst Kendrick tolmači, da je sovjetska definicija demokracije družabni sistem, v katerem je človeku jamčena pravica do dela, socialna enakopravnost, plemenska enakopravnost, socialna zakonodaja in kulturna avtonomija. Lahko bi bil še dodal, da je v nji glavna točka odprava privatne lastnine in s tem ODPRAVA izkoriščanja bogastev in ljudi ZA PRIVATNI profit.

O naši demokraciji pravi, da ima glavni poudarek na civilni svobodščini. Naša demokracija pomeni "ballot box" — to je, svobodne volitve, svobodo političnih strank in njena temeljna točka je protekcija PRIVATNE svojine in s tem ščitenje izkoriščanja bogastev in ljudi za PRIVATEN dobiček.

Kadar nastane med izkoriščanimi in izkoriščevalci konflikt, tedaj niso DELAVCI tisti, katerim so ŠCITENE civilne svobodščine, ampak privatni profit... Le pogledjte, po kom sedaj, ko smo zmagali nad fašizmom, spet padajo policijski krepelci! Videli boste dokaze v slikah v listih in v kinoglediščih, v poročilih, in pa na pretepanih delavcih. Tak je bil sistem v tej deželi, v Angliji, v Franciji in v drugih kapitalističnih državah. Spomeniki ubitih delavcev in v smrt obsojenih delavskih voditeljev na pokopališčih pričajo to.

Da, ampak je naša demokracija še vendarle boljša kot pa tista, ki jo Sovjetska unija zastopa!

Napaka v tem je, da tu zamenjujemo demokracijo z gospodarskim razvojem teh dveh dežel. Tudi Zed. države so dobile svoj zamah z revolucijo, ki jim je dala pogoje za nemoten razvoj. Prišel se je po zmagi. Potem so potrebovali naseljenec. Pa so prišli sem uporniki iz Evrope, talentirani ljudje, med njimi inženirji, kemiki, ljudje polni ambicij in željni svobode. Ko se je industrija razvila, si je zaželela maso cenenih delavcev. Iskala jih je v primitivni vzhodni Evropi, med bedno maso v Italiji, v Rumuniji, na Balkanu, na Kitajskem in Japonskem. Plantažniki južnih držav pa so si jih nalovili že prej v Afriki.

Vsa ta umska in fizična sila, zbrana z vseh krajev sveta, je tu imela samo eno željo: Pridobiti čim več, zaslužiti kalikor največ mogoče, hraniti in se povzpeti naprej. Le črnici so bili izjema v tem pravilu.

Tisti časi so sedaj za nami. Nihče več ne bo postal milijonar "iz nič". Sinovi delavcev bodo večinoma ostali delavci, ali pa se morda vsled dobre izobrazbe in vplivnih zaščitnikov povzpno z dobrimi službami ali pa s "politiko" v srednji razred.

A eno je neizpodbidno. Ta dežela je tako bogata in industrial-

GERALD S. SMITH velja za enega največjih hujškačev v tej deželi. Njegova "America First Party" velja za povsem fašistično gibanje. Na njegovem nedavnem shodu v Detroitu so se pred dvorano zbrali piketi AFL in CIO, da protestirajo proti temu zelo nevarnemu zagrizencu, kajti on je govornik in hujškač, ki ljudi sfanatizira. Toda Smithovi "stormtruperji" so pikete pretepli, enega toliko, da so nezvestnega odnesli.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Trpki sad napredka

Se nikdar ni človeštvo stalo na taki sipini, na tako majavih tleh in v tolikšni stiski, kakor stoji baš dandanes. Saj je kakor dete, ki se mu je zahotelo videti, kaj je vrh stopnic. In ko se je skobacalo od stopnice do stopnice do vrha — ga je zamikalo podstrešje. V podstrešju je uzrlo lino, odprto in toliko na nizkem, no, da se je ujelo. Glavo in ročice ima zunaj, globočine ga je strah, a nazaj ne more. Pa veka in kriči ter kliče mamo na pomoč.

Človeštvo nima take mame, da bi mu priskočila na pomoč. Pomagati si mora samo in samo odločati. Dobiva pa nasvete. Ali ti nasveti so si v obupno skrajnem nasprotju. "Oborožiti se moramo do samih zob! Gorje nam, ako nas tretja vojna zaloti neprizavljene..."

"V bratski vzajemnosti se moramo povezati z vsemi narodi! Le to bo naša in vseh rešitev. Tretja vojna bi pomenila samomor in konec..." Tako svare tisti, ki poznajo jedro atomske bombe.

Vprašanje nastane, kako smo zašli v to strašno zagato in zakaj so v tolikšni manjšini tisti, ki nujno priporočajo bratstvo? Dejala bi, da je pripisati krivdo največ človeški sebičnosti ter nje vredni hčerki lakomnosti. Imeti moč, čim več moči nad ostalimi! In v bogastvu je moč in čast in slava! Torej zbiraj, odiraj in vleci skupaj! Tukaj dolar za tvojo pamet, iznajdi nekaj boljšega, da bo več, več.

Toda zadnji "triumf" je atomska bomba. Z njo bi se dalo zavladati svetu. Kako mikavna, nekaj boljšega, da bo več, več.

no ter agrikulturno toliko razvita, da bi lahko vsi njeni prebivalci živeli v udobnih stanovanjih in prejeli plačo, ki jim bi jamčila dostojno preživljanje. Za depresije in brezposelnost v nji ni nobenega pravega vzroka.

Ampak temu ni tako in tudi ne bo, dokler bomo imeli razredno družbo, dokler bo mal odstotek ljudi posedoval nad polovico vseh ameriških bogastev.

Na volilni dan je tudi brezposlen delavec, tudi vsak še tako reven državljan, ENAK multimilijonarju, kajti oba imata le po en glas. A ta enakost traja samo tisti trenutek, ko vržeta svoji glasovnici v "ballot box". Hip nato je razlika med njima tolikšna kot med nočjo in dnevom.

Tolmači sovjetske demokracije pravijo, da bodo z njo blagostanje Zed. držav v Sovjetski uniji prehiteli, ako se jih pusti v miru. In rekli smo, oziroma Roosevelt, Churchill in Stalin so trdili, da je to vojna za mir in za zgraditev blagostanja na temelju štirih svobodščin vsepovsod.

A kaj vidimo? Armada in mornarica demokratičnih držav skupno z armado poražene Japonske lomasti po nizozemskih in francoskih kolonijah v Aziji, da uduši zahteve domačinov po svobodi in te kraje vrne KAPITALISTOM demokratičnih sil!

In z Rusijo pa se v imenu demokracije kregamo zaradi stvari, o katerih se v kapitalističnem tisku malo piše. N. pr., o olju in oljni inudistriji v Rumuniji, Madžarskem, v Avstriji itd. Ti vrelci so bili pred vojno posest večinoma angleških in francoskih kapitalistov, enako bogati bakreni, svinčni in drugi rudniki v Jugoslaviji ter drugih malih deželah v Evropi. Sedaj, ko odnoda ljudstva smatrajo, da bi bilo dobro, ako ta bogastva postanejo njihova, pa smo sprevideli, da pod ruskim vplivom te dežele ne morejo postati demokratične in zahtevamo zanje naše vrste demokracijo.

Boj torej je, kakor je bil, med spornimi interesi veliko bolj kot pa za demokracijo. Kajti kar je Stalinu "demokracija", je Churchill "komunizem". In kar je Trumanu demokracija, je Stalinu "kapitalizem". Tako je ta reč. In zato novi diplomatski konflikti in pripravljanje na III. svetovno vojno, dasi se trupla, ki so padla v prejšnji, še niso ohladila.

več dobička... Hoho, nov patent! Pod naš klobuk z njim! Utegnil bi ga izkoristiti kdo drugi in nas s svojimi boljšimi in cenejšimi izdelki potisniti s trga. A mi se ne damo, dokler ne izčrpamo naših zalog.

Taka in tej podobne je bila glavna, da ne rečem edina, gonilna sila vsega našega napredka, to je tehničnega napredka. Mar da magnat zgraditi tovarno zato, da bo služila v prvi vrsti množici in šele v drugi vrsti njegovemu žepu? Mar da upeljati nove stroje zato, da bo delavec omajal in skrajšal naporno delo? In če bi tovarnarju ne bilo treba odjemalcev, bi ne imeli niti toliko udobja, kolikor ga imamo.

Piškovost neomejenega dobičarskega sistema se je najočitejše pokazala za zadnje krize. Pokazala pa se je tudi splošna, že na glupost meječa potrpežljivost. Sicer se ne bi procesile gladnih raztrgancev vese mimo natrpano polnih skladišč, ki so jih svoj čas prav ti raztrganci v potu svojega obraza direktno ali indirektno pomagali napolniti.

Tak je ta naš v nebo povzdignovani napredek. Taisto se godi po vsem svetu, le da je morda grabež nekoliko zmernejši, zato pa tembolj skopuški. Ni čuda, da se skotijo vojne in se v njih "vrline" napredka kar kosajo med seboj...

Toda zadnji "triumf" je atomska bomba. Z njo bi se dalo zavladati svetu. Kako mikavna, nekaj boljšega, da bo več, več.

kajake slavohelepne militariste,

ki jim je vojna strategija 'A' in 'Z' vsega njihovega znanja in vseh njihovih teženj ter se v ostalem prav nič ne ločijo od naših nekdanjih starokrajških "Aufbiksarjev".

Spominjam se filmov, na katerih smo včasih gledali kakšnega — seveda iz domišljije potegnjenega — izumitelja, ki se mu je od prenapornega duševnega dela omračil um. Značilno pri teh norcih je bilo ponašanje in pa grožnja, ko se mu je odkrije naposled posrečilo. Kar goril mu je obraz od peklenskega zadoščenja, da je toliko in toliko življenj odvisnih od njegove volje, od njegovih muh. In treba ga je bilo ponavadi na silo odstraniti, da ni svoje grožnje tudi izvršil.

Ni malo se nam ni sanjalo takrat, da se utegne kaj podobnega zares uresničiti. Ali uresničilo se je, le osebe so zamenjale. Tiste, ki so skrivnost atomske sile odkrili, ni uspeh na srečo upijani, marveč še bolj streznili. Oprijani pa je one druge, ki naglašajo tretjo vojno in imajo za bratstvo gluha ušesa!

So pa še drugi vzroki dandanašnje zavoženosti. Enega teh navedem prihodnjič.

ITALIJA ŽELI VEDETI, PRI ČEM JE

Ena glavnih nalog septemberse konferencie vnanjih ministrov velike petorice v Londonu je bila sestava mirovne pogodbe z Italijo.

V mnogih stvareh so se ministri sporazumeli in bi morda pogodbo srečno spravili skupaj, ako se bi med njimi ne dogodilo toliko nesoglasij vsled drugih stvari.

Italiji — naravno — to ne more biti všeč. Zeli, da ji zavezniki povedo, kaj mislijo z njo, da bo vedela pri čem je. Veliko je bilo vtrujenja v Italiji vsled takozvanih mirovnihih pogojev, ki jih je morala podpisati ob kapitulaciji. Bili so baže izredno strogi, toda zavezniki (Angleži in Američani) so jih upoštevali le enega izmed desetih, torej za Italijo to ni bilo slabo. Ako se pomisli, da je bila Italija v vojni z nami, smo ji za povračilo več pomagali kot pa jo kaznovali.

Ameriška in angleška vlada bosta v teh okoliščinah bržkone sklenile z Italijo začasno mirovno pogodbo, ki bo potem od vseh odobrena, ali bo pa vseeno ostala v veljavi, tudi če se bi Rusija upirala.

Primorsko vprašanje in tem slučajju gotovo ne bo rešeno tako kot bi bilo prav in pravično za Slovenijo in ostalo Jugoslavijo.

Japonska ima le nad 100,000 avtov

Na vsem Japonskem je samo 104,521 registriranih avtov. Polovico jih je ameriškega izdelka.

Razporoke v Nemčiji

V Nemčiji je vložilo tožbo za razporočitev desetkrat več žen kot pa leta 1942.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Dnevi se krajšajo in pot pred išo je posuta z orumenelim istjem. Jesen je tukaj. Sadja etos ni bilo veliko na mojem rtu, samo par hrušk — in še imajo nekako hrapavo, rjavo korjor. Je pač posledica slane zadnje pomladi. Grozdje, katerega je bilo precej, so še nezrelega pozobali ptiči: Na ta način mi je bilo prihranjenega precej dela, ali drugače so pa bili poljski vrtni pridelki, če jih že morem tako imenovati, zelo obilni.

Vojna in mir

Ravno sedajle sem zaprl radio. Poslušal sem namreč komentatorja, kateri je razlagal težkoče, katere imajo Nizozemci s svojimi kolonijami v Vzhodni Indiji. Hm, to ni samo težava za Nizozemce in njihovo vlado. Tukaj je vprašanje Anglije in njene delavske vlade, katere ima to grdo dolžnost pomagati nizozemski vladi zatreti revolucionarno gibanje domačinov. Teh je nekako okrog šestdeset milijonov; svojo narodno svobodo zahtevajo na način kot jo zahtevajo in jo bodo dobili v bližnji bodočnosti — Filipinci. Kot je poročal komentator, so imeli zastopniki revolucionarne vlade sestanek z dovoljenjem angleške vojaške oblasti. Zraven zahtev za samovlado so vprašali angleške oblasti, da naj preprečijo izkrcanje nizozemskih čet, katere so se pripeljale na Javo v angleških ladjah. Ta njih prošnja je bila zavrnjena in nizozemske čete se izkrcavajo. In ne samo to. Na tisoče nizozemskih vojaštva je že na potu, da uduši ta upor v krvi.

Tako so zastopniki angleških delavcev podedovali vse tiste nečedne torijske grehe, pa naj bodo že na Grškem, v Indiji ali pa na Sumatri. In da jih ne rešujejo na najboljši način, je razvidno v zadnjih par tednih.

Tudi doma v Angliji sami imajo težko stališče. Stavka pristaniških delavcev, katero so skušali razbiti s pomočjo vojaštva (dolžijo, da so krivi komunisti, kateri jim nagajajo menda ker so jim to naročili v Moskvi), potem še težje vprašanje poddržavljenja bančnih institucij ter premogorovov — na način, da ne bo preveč revolucionarno ter, da se saj nekako zadovolji vse prizadete — to so težka vprašanja, brez da se omenja velika posojila, ki jih mora najeti Anglija v Zed. državah. Upajmo, da se jim vse to posreči na boljši način — kajti od njih uspehov je v ogromni večini odvisna usoda svetovnega delavstva.

"Vive La France!"

S temi besedami je zaključil svoj obstanek na tej zemlji eden največjih falotov kar jih je producirala Francija v zadnjih petdesetih letih. In verjemite mi, da teh ni malo števil. Sodni proces, v katerem je bil obsojen na smrt — ni bil ravno nekaj, na kar bi bili francoski juristi ponosni. Baže je bilo precej ljudi, kateri so rajše videli, da ni Laval preveč govoril. Ali konec je bil vendarle dober. Upajmo, da nadaljujejo s tem dobrim delom.

November

bo eden najpomembnejših mesecev v tem letu. Volitve se bodo vršile ne samo v balkanskih deželah, ampak tudi raznih drugih državah v Evropi. Za nas slovenske delavce tu v Ameriki bodo volitve v Jugoslaviji najpomembnejše. Da se tu dela z vso silo, da se te volitve če ne prepreči, saj tako očrni, da postanejo v oči petih veselil — nesprejemljive — je razvidno iz zadnjih mahinacij, ter v resignaciji Subašića. Samo če Amerika in Anglija ne priznata teh volitev, pa bo njih zmaga popolna, to je njih načrt. Kaj zahteva narod, jim je deveta briga.

Tu v našem ameriškem časopisu, z malo izjemo, se dela s polno paro v tej smeri. Se nikdar se ni toliko govorilo o demokraciji na Balkanu kot se govori danes. Seve, kdor le malo razume te ljudi ve, da njih demokracija so tista prirodna bogastva doli na Balkanu, katere so bila njih lastnina toliko desetletij. Kdor je sledil revolucionarnemu položaju v Mehiki, bo

pač razumel kako strašno težko se je otresti tujih kapitalističnih pijavk, katere so se enkrat zasevale v njih narodno telo. Upajmo, da je naroden prepod v naših deželah, kateri je bil zmagoval v boju proti tujemu osvoboditelju premočan, da bi ga ti ljudje pod krinko demokracije zopet dobili v svoje pesti. Narod sam zahteva demokracijo, ali demokracijo, katere mu bo dala njegovo narodno svobodo, ekonomsko in politično.

Pri nas

Kdor misli, da se katoliška hierarhija ne utika v državna in šolska vprašanja, naj prečita kaj je dejal reverend James A. Griffin, (škof v Springfieldu, Ill.) v vprašanju ustoličenja novoizvoljenega predsednika illinoiske univerze dr. George D. Stoddarta. Stoddart, kateri je zelo liberalnega mišljenja, ni povšeči temu reverendu. To, da je univerza za last dežele in ne katoliške cerkve in da je v Zed. državah cerkev ločena od države, ne briga veliko gospoda škofa. V svoji pridigi je dejal, da predno more nastopiti službo kot predsednik univerze (namreč Stoddart) mora napraviti svojo veroizpoved, tako, da bodo državljani države Illinois vedeli, kakšno je njegovo versko stališče. Gospod pač misli, da je v Francovji, Spaniji, Na Kolumbov dan je pa zopet pridigal zbranim Kolumbovim vitezmom, o Rusiji, seve ne o njenih vrlinah, udrihal po liberalnejših kongresnikih in senatorjih ter se končno dotaknil tudi hollywoodskih magnatov, — češ, da tam doli potrebujejo precej čiščenja. Kar je bila edina pametna beseda.

Louis F. Budenz, bivši sournik "Daily Workerja", je pustil komuniste in se vrnil v naročje svete katoliške cerkve. Da je komedija še večja, je dal krstiti svojo družino s precejšnjo ceremonijo, katero so gospodje seve z velikim veseljem pozdravili. Sedaj je uslužben v Notredamski univerzi.

Komunistom je to v veliko blamažo in ob enem v svarilo, naj se ogibajo verskih fanatizmov, kateri menjavajo plašče vsakih pet ali deset let. Saj imajo menda že dovolj skušenj.

Prerani grob

Težko mi je pisati te vrstice. Eden naših starih, zvestih sodrugov, Frank S. Tauchar, je legel v grob. Kot da niso naše vrste že dovolj redke. Ko sem ga zadnjič videl, se mi je zdel čvrst in zdrav. Francetova življenska pot ni bila posuta s cvetjem. Doživel je velika razočaranja in še trdnjša ramena bi se bila sklonila pod njih težo. Ali eno je ohranil skozi vsa ta leta, kar mu je dalo moč, da je smelo gledal v obraz življenju — in to je bil njegov gorenski humor, ter vera v socializem. Temu je bil zvest do smrti. Čast njegovemu spominu!

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Tole mi ne gre v glavo?

Ako smo res za atlanski čarter in za štiri svobodščine "vse-povsod po svetu", čemu ne bi tudi ljudstvom v Nizozemski vzhodni Indiji in v francoski Indokitajski dali pravico, da se sama vladajo, namesto da pošiljamo armade nanje, to mi nikakor ne gre v glavo!

POVESTNI DEL

GABRIJELA PREISSOVA:

Gospod Jurij

Iz zbirke "Korotanske povesti"

(Nadaljevanje.)

Gospod Jurij je mislil, kako bi se dala ta nesreča vsaj nekoliko ublažiti; spomnil se je, da ima Kabon le tri otroke. Najstarejša hči se je srečno omožila z mlinarjem, za Zefo pa je bil še sin, nedorastel deček: Kaj bi se ne dal pregovoriti oče, da bi se nesreča popravila? Saj je bil razumen in dober, usmiljen človek. Morda pa vendar le... Dasi bi prišla Zefa le na revno kajžo, bi bilo bolje, nego da bi ostala tako. Nekaj dobrega pa je imel njen ljubček gotovo na sebi, sicer bi ga ona ne bila imela tako rada. Kaplan se je naglo odločil, da poseti bolno deklico.

Dobil jo je na postelji pri oknu. Malomarno je gledala na belo zaveso, kakor bi nič ne mislila. Njenega dečka je gospod Jurij videl doli na vrtu, kjer ga je pestovala dinarica Liza, ki je prišla po procesiji h Kabonovim. Sinko je bil zdrav in močan, da je bilo veselje. Ko je duhovnik vstopil v čumnato, je videl, da je Zefa malo poprej gledala v malo skrinjico, rmenno in rjavo pobarvano, v kateri je imela šivanje; držala jo je na prsih, da se ji je skoro dotikala drobne in bele brade.

Ko je Zefa spoznala prišleca, se je dvignila, in blede njeno obličje je zalila kri. Naglo je odločila skrinjico, da se je odprl pokrov; gospod Jurij je videl v njej podobo Marije, koščen rožni venec, dvoje pisem in fotografijo vojaka; kaplan ga je takoj spoznal: bil je Zvonarjev Fran. Dobro se je še spomnil, da ga je videl nekolikokrat pred cerkvijo in v cerkvi tako obkleščena.

"Pozdravljena!" je dejal duhovnik in pogladil prijazno svoj bišvi učenki lase. "Kako pa je?"

"Morebiti že — bolje..." je odgovorila deklica in se po sili smehljala.

V tem je zapazil gospod Jurij v njenem pogledu nekako nestalnost, in zdelo se mu je, da se boji njegovega resnega pogleda.

"Ne boj se me, Zefa," je dejal mehko; "nisem prišel, da bi ti očitil. Ne pomagalo bi več. Prišel sem le pogledat, kako ti je, in potem —" je dostavil in sedel na klop ob dekletovem vzglavju, "potem bi te rad — vzgledal mi — malo potolažil."

"Meni," je zašepetala Zefa, "ne pomaga nič več." Zakrila je obličje in zaplakala tiho, utrujeno — gospod Jurij je razumel njeno veliko gorje.

Molčal je, dokler se ni umirila. Potem ji je hotel razpediti malo te žalostne spomine in jo vprašal: "Čegava pa je ta podoba vojaka, ki jo imaš v skrinjici?"

"Zvonarjevega Frana —" je povedala deklica in vzdihnila.

"Kje pa si jo dobila?"

"Fran mi jo je poslal po Urši od vojaka."

"Od koga pa sta pismi?"

"Tudi od njega. To mi je tudi Urša dala..."

"Kaj sta se vidva — ti in Fran — tedaj morda ljubila?" je prašal po kratkem odmoru kaplan.

"Ah ne, — on je mislil le tako... Jaz sem se vedno bala govoriti z njim."

"Zakaj?"

"Ker je naš oče vedno pravil, da ž njim ne bo nič, da je ves pokvarjen. Toda verjemite, častiti gospod, on ni tako hudoben..."

Nežni glas, s katerim je govorila Zefa zadnje besede, je navdal kaplana z novimi mislimi. Zakaj je Zefa premisljala v tem času o Franu? Kaj pomeni vsebina skrinjice, ki jo je imela na prsih? Zakaj sedaj ni mislila le na svoje dete in njegovega očeta? Ali je bilo to le sočutje nesrečnice do nesrečnega Frana?

"Kje pa je sedaj tvoj ljubi?"

je vprašal naravnost.

"Nič ne vem —" je odgovorila Zefa brez zanimanja. "Dinarica Liza mi je rekla, da je menda nekje na Štajerskem."

"Je-li bil priden človek — dober, delaven?"

"Pri nas je bil priden —"

"Torej naj bi bil šel in prosil za dovoljenje, da bi se bila vzela..." Oče bi se najbrže omečil — saj v istini ni tako trd človek. Mati pa —

"A jaz bi njega ne vzela..."

je prekinila Zefa z odločnim glasom govora duhovnika; resno ga je pogledala in bila čisto pokojna.

"Zakaj ne?" je vprašal osuplo gospod Jurij.

"Ker je tako neumen —" je odvrnila deklica.

Se nikoli ni kaplana nič tako osupnilo, kakor te kratke besede. "Za Boga, kako si se pa tako zaljubila vanj?" jo je vprašal.

"Mislim, da ima on mene tudi rad."

"Ali te sedaj ne ljubi več tako?"

"Ah, jaz se ne brigam za to —"

jaz bi ga ne hotela, ko bi bil bogat in tisočkrat lepši. Veste, častiti gospod, on je imel še pred menoj drugo — lani je bila z otrokom tu ob žetvi — pa jaz nisem nič vedela. Dober razum mi je dal Bog, a jaz sem bila vsa slepa. Kar se Frana tiče, sem ubogala starše — kar pa se tiče onega, nisem vprašala nikogar"; zadnjega pol stavka je izrekla kolikor moči z zaničujočim glasom. "Odločeno mi je bilo tako..."

Gospod Jurij se je zamislil. Bilo je tu nekaj, česar sam ni razumel. To pa je vedel, da ne bo mogel nesrečo popraviti; kajti, kjer ni ljubezni in zaupljivosti, ni mogoče srečno živeti.

"Kaj pa tvoja noga?" je izpregovoril naposled.

"Če se ne premikam, me ne boli," je dejala Zefa; "kadar bi pa rada stopila ali le sedla, mi je, kakor bi me z nožem zbadal. Morebiti ne bom imela več zdrave noge..."

"Ta bi bila lepa!" se je nasmešnil gospod Jurij po sili.

"Zdravnika je treba — in za nekoliko dni boš zopet skakala okoli kakor prepelica."

"Ah, prepelica!" se je zasmejala Zefa bolestno. "Meni je to vseeno... Oče me je zavrgel, dasi sem padla pred njim na kolena... In nikogar ni k meni; nihče me ne obišče... Se celo Urša ni prišla več od onega časa, ko so začeli o meni toliko govoriti..." Pravila je to tako, kakor bi se razumelo samo ob sebi.

"Urša je dobrega srca — morda ne ve, da bi je bila ti vesela," je menil gosp. Jurij. "Časih se človek izogiba le zato, da ne bi povečal bolesti svojemu bližnjemu — in naposled se navadi izogibanja. Z Uršo je najbrže tudi tako. Počakaj, jaz ji porečem, da naj pride zopet sem. Zdravnika ti preskrbim brez odlašanja — tu-le pa okno vedno odpiraj, če bo količjak prijazno vreme. Sveži zrak — je božji zrak!" Duhovnik je odprl okno in nadaljeval "S ceste se ne vidi notri, zelena priroda in nebeški obok, kar ga vidiš z..."

"Kje pa je sedaj tvoj ljubi?"

je vprašal naravnost.

"Nič ne vem —" je odgovorila Zefa brez zanimanja. "Dinarica Liza mi je rekla, da je menda nekje na Štajerskem."

"Je-li bil priden človek — dober, delaven?"

"Pri nas je bil priden —"

"Torej naj bi bil šel in prosil za dovoljenje, da bi se bila vzela..." Oče bi se najbrže omečil — saj v istini ni tako trd človek. Mati pa —

"A jaz bi njega ne vzela..."

je prekinila Zefa z odločnim glasom govora duhovnika; resno ga je pogledala in bila čisto pokojna.

"Zakaj ne?" je vprašal osuplo gospod Jurij.

"Ker je tako neumen —" je odvrnila deklica.

Se nikoli ni kaplana nič tako osupnilo, kakor te kratke besede. "Za Boga, kako si se pa tako zaljubila vanj?" jo je vprašal.

"Mislim, da ima on mene tudi rad."

"Ali te sedaj ne ljubi več tako?"

"Ah, jaz se ne brigam za to —"

jaz bi ga ne hotela, ko bi bil bogat in tisočkrat lepši. Veste, častiti gospod, on je imel še pred menoj drugo — lani je bila z otrokom tu ob žetvi — pa jaz nisem nič vedela. Dober razum mi je dal Bog, a jaz sem bila vsa slepa. Kar se Frana tiče, sem ubogala starše — kar pa se tiče onega, nisem vprašala nikogar"; zadnjega pol stavka je izrekla kolikor moči z zaničujočim glasom. "Odločeno mi je bilo tako..."

Gospod Jurij se je zamislil. Bilo je tu nekaj, česar sam ni razumel. To pa je vedel, da ne bo mogel nesrečo popraviti; kajti, kjer ni ljubezni in zaupljivosti, ni mogoče srečno živeti.

"Kaj pa tvoja noga?" je izpregovoril naposled.

"Če se ne premikam, me ne boli," je dejala Zefa; "kadar bi pa rada stopila ali le sedla, mi je, kakor bi me z nožem zbadal. Morebiti ne bom imela več zdrave noge..."

"Ta bi bila lepa!" se je nasmešnil gospod Jurij po sili.

"Zdravnika je treba — in za nekoliko dni boš zopet skakala okoli kakor prepelica."

"Ah, prepelica!" se je zasmejala Zefa bolestno. "Meni je to vseeno... Oče me je zavrgel, dasi sem padla pred njim na kolena... In nikogar ni k meni; nihče me ne obišče... Se celo Urša ni prišla več od onega časa, ko so začeli o meni toliko govoriti..." Pravila je to tako, kakor bi se razumelo samo ob sebi.

"Urša je dobrega srca — morda ne ve, da bi je bila ti vesela," je menil gosp. Jurij. "Časih se človek izogiba le zato, da ne bi povečal bolesti svojemu bližnjemu — in naposled se navadi izogibanja. Z Uršo je najbrže tudi tako. Počakaj, jaz ji porečem, da naj pride zopet sem. Zdravnika ti preskrbim brez odlašanja — tu-le pa okno vedno odpiraj, če bo količjak prijazno vreme. Sveži zrak — je božji zrak!" Duhovnik je odprl okno in nadaljeval "S ceste se ne vidi notri, zelena priroda in nebeški obok, kar ga vidiš z..."

"Kje pa je sedaj tvoj ljubi?"

je vprašal naravnost.

"Nič ne vem —" je odgovorila Zefa brez zanimanja. "Dinarica Liza mi je rekla, da je menda nekje na Štajerskem."

"Je-li bil priden človek — dober, delaven?"

"Pri nas je bil priden —"

"Torej naj bi bil šel in prosil za dovoljenje, da bi se bila vzela..." Oče bi se najbrže omečil — saj v istini ni tako trd človek. Mati pa —

"A jaz bi njega ne vzela..."

je prekinila Zefa z odločnim glasom govora duhovnika; resno ga je pogledala in bila čisto pokojna.

"Zakaj ne?" je vprašal osuplo gospod Jurij.

"Ker je tako neumen —" je odvrnila deklica.

Se nikoli ni kaplana nič tako osupnilo, kakor te kratke besede. "Za Boga, kako si se pa tako zaljubila vanj?" jo je vprašal.

"Mislim, da ima on mene tudi rad."

"Ali te sedaj ne ljubi več tako?"

"Ah, jaz se ne brigam za to —"

jaz bi ga ne hotela, ko bi bil bogat in tisočkrat lepši. Veste, častiti gospod, on je imel še pred menoj drugo — lani je bila z otrokom tu ob žetvi — pa jaz nisem nič vedela. Dober razum mi je dal Bog, a jaz sem bila vsa slepa. Kar se Frana tiče, sem ubogala starše — kar pa se tiče onega, nisem vprašala nikogar"; zadnjega pol stavka je izrekla kolikor moči z zaničujočim glasom. "Odločeno mi je bilo tako..."

Gospod Jurij se je zamislil. Bilo je tu nekaj, česar sam ni razumel. To pa je vedel, da ne bo mogel nesrečo popraviti; kajti, kjer ni ljubezni in zaupljivosti, ni mogoče srečno živeti.

"Kaj pa tvoja noga?" je izpregovoril naposled.

"Če se ne premikam, me ne boli," je dejala Zefa; "kadar bi pa rada stopila ali le sedla, mi je, kakor bi me z nožem zbadal. Morebiti ne bom imela več zdrave noge..."

"Ta bi bila lepa!" se je nasmešnil gospod Jurij po sili.

"Zdravnika je treba — in za nekoliko dni boš zopet skakala okoli kakor prepelica."

"Ah, prepelica!" se je zasmejala Zefa bolestno. "Meni je to vseeno... Oče me je zavrgel, dasi sem padla pred njim na kolena... In nikogar ni k meni; nihče me ne obišče... Se celo Urša ni prišla več od onega časa, ko so začeli o meni toliko govoriti..." Pravila je to tako, kakor bi se razumelo samo ob sebi.

"Urša je dobrega srca — morda ne ve, da bi je bila ti vesela," je menil gosp. Jurij. "Časih se človek izogiba le zato, da ne bi povečal bolesti svojemu bližnjemu — in naposled se navadi izogibanja. Z Uršo je najbrže tudi tako. Počakaj, jaz ji porečem, da naj pride zopet sem. Zdravnika ti preskrbim brez odlašanja — tu-le pa okno vedno odpiraj, če bo količjak prijazno vreme. Sveži zrak — je božji zrak!" Duhovnik je odprl okno in nadaljeval "S ceste se ne vidi notri, zelena priroda in nebeški obok, kar ga vidiš z..."

"Kje pa je sedaj tvoj ljubi?"

je vprašal naravnost.

"Nič ne vem —" je odgovorila Zefa brez zanimanja. "Dinarica Liza mi je rekla, da je menda nekje na Štajerskem."

"Je-li bil priden človek — dober, delaven?"

"Pri nas je bil priden —"

"Torej naj bi bil šel in prosil za dovoljenje, da bi se bila vzela..." Oče bi se najbrže omečil — saj v istini ni tako trd človek. Mati pa —

"A jaz bi njega ne vzela..."

je prekinila Zefa z odločnim glasom govora duhovnika; resno ga je pogledala in bila čisto pokojna.

okna, naj te spominja neskončne ljubezni božje. Glej, da je boš odslej vredna, Zefa! Veselilo me bo, ako ti, ki si sama poskusila posledice greha, dobro vzgojiš svojega sinka. Lep ljubezniv dečko je — videl sem ga doli na vrtu!"

(Dalje prihodnjič.)

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Obvezna vojaška služba je sad obstoječega ekonomskega reda. Med vsako vojno prisegajo, da se borimo za trajan mir, in ko je enkrat ena skupina poražena, se pa zmagovalci v naprej obožujejo, ker drug drugemu ne zaupajo. Vojna rodi nova sovraštva, nove krivice in nove vojne. Razred, ki povzroča vojne, se ne ozira na svojega bližnjega. Misli samo na svoje koristi. Njegovo načelo je ohraniti kapitalizem za vsako ceno. Torej "živela demokracija!" Okrog četrtr milijona ameriških vojakov je žrtvovala svojega življenja, da pribore demokracijo in štiri svobodščine vsemu svetu. A med vojaki, ki so se vrnili, jih je mnogo, ki ne verjamejo, da so se borili za kakšne posebne ideale. Nekateri pa pravijo, da sploh ne vedo, čemu so se tepli.

Poglejmo za primeru na Japonsko. Cesar Hirohito je dal Japoncem ukaz protektirati zavestniškega vrhovnega poveljnika na Japonskem generala MacArthurja in naše vojake, MacArthur pa protektira Hirohito in njegov dvor. Oboji pa skrb za red in mir, da ne nastane kak "rdeča nevarnost".

Kapitalistični diplomaciji se ne čudim, ako hoče rešiti Nemčijo in Japonsko za njune privatne lastnike, čudim pa se ameriški masi, ki je mislila, da je v lanskim predsedniških volitvah zmagala za nov red in s tem ustvarila dobo malega človeka. A sedaj lahko vsi vidimo, da je dala masa manjšini vaje v roke. Tej manjšini pa se gre le za obvarovanje starega reda.

Blagor tistim, ki danes v grobu mirno spe. Nič več se jim ni treba razburjati ob neizpolnjenih obljubah diplomatov in ne poslušati njihovih sebičnih ali pa zagrizenih govoranc in tolmačenj demokracije. Mnogi se živci borci zanjo, ki so bili iskreni v svojih prizadevanjih za boljši svet, pa so danes izolirani.

"Chicago Daily News" neprenehoma hvali dvostrankarski sistem, zapaden v tej deželi v demokratski in republikanski stranki. Svojim čitateljem meče pesek v oči, ko komentira besede in dejanja Harryja Trumana in ugiba, ali se njegova administracija vrača na desno ali se nagiba na levo stran. Se vam ne zdi tako vprašanje smešno? Ali ni vsakemu jasno, da obe stranki predstavljati en in isti sistem, to je, da sta obe za kapitalizem? In da bosta zanj dokler bo eksistiral? Kadar pa ga bo konec, bosta v zatonu tudi njegovi politični dvojčici.

Ameriško ljudstvo je v zgodovini in geografiji zelo slabo izobraženo. Saj tako so v neki enketi pred letom trdili učitelji v višjih šolah in univerzitetni profesorji. Morda je v tema predmetoma dobilo več znanja vsled vojne, ako čita povprečen Američan še kaj drugega kot sport section in funnies. Sem

V NEW YORKU na Fifth Ave. "dežuje" ob gotovem času vsak dan z vrhnjega nadstropja denar. Zmeče ga nekdo doli od \$7 do \$10, in se raduje, ko se otroci na pločniku spodaj trgajo zanj. Pravijo, da ni znano, kdo je ta "filantrop". O enemu takih "sadištev" je pokojni Ivan Cankar napisal lepo sliko, kako se je radoval, ko so se prej veselo se igrajoči otroci stekli, ko je vrgel mednje pest krajcarjev.

radoveden, koliko odstotkov pristnih Američanov ve, katere država na svetu je prišla Ameriki na pomoč, ko je v nji divjala civilna vojna? Ruske bojne ladje so prišle sem, ene v newyorški luko in druge v San Francisco ter s tem prekrizale nakane angleškemu in francoskemu imperializmu, ki je želel civilno vojno izrabiti zase bolj kot jo je že in razdvojiti Ameriko, oziroma Zed. države. V povračilo za tisto uslugo pa je Amerika leta 1918 s svojo armado udrila v Sibirijo in v Arhangelj, da bi porazila Sovjetsko unijo. Danes pa jo naša "demokratska" diplomacija skuša razdvojiti.

Na prošluli londonski konferenci vnanjih ministrov je imel Molotov samo en glas, Byrnes s svojim vred pa štiri. Ko se je šlo radi Balkana, ali so se tam tudi Kitajci in Francozi borili proti Hitlerju in "duceju"? Ako se niso, potem oni res nimajo pravice sodelovati v sestavljanju mirovnih pogodb na Balkanu. Kot balkanski narodi ne narakujejo mirovnih pogodb dežlam v Aziji, bi se lahko po tem ravnali tudi Kitajci. Pa Francozi, ker vsled poraza niso mogli — tudi ako bi hoteli — v vojni na Balkanu prav nič sodelovati. Te resnice bi se morala zavedati posebna ameriška diplomacija. Tudi novi delavski vladi, ki nadaljuje Churchillovo imperialistično politiko, bi najbrž tudi nič ne škodovalo, ako bi se manj brigala za vprašanje, kdo bo na prihodnji mirovni konferenci kontroliral večino glasov, ampak rajše, ali naj bodo pogodbe pravične, ali pa le v podporo staremu redu.

Jasno je danes, da konferenca zunanjih ministrov — štirje proti enemu, ni bila zmožna ustvariti temelja za mir na zemlji. Zgodovina nam priča, da je bila večina velikokrat v zmoti. Saj tako se je vspešno izrazil tudi naš kulturni rojak. Primeri se včas, da celo demokratsi niso zadovoljni z veliko večino glasov, ako so bili odani proti njihovim načelom in ambicijam. Sem radoveden, ako se je dotični rojak strinjal z Molotovom, ko je bil na konferenci v Londonu osamljen, bodisi v svojih načelih in po glasovih?

Lahko smo ponosni, da smo državljani največje demokratske kapitalistične države na svetu, čeprav nam "zarukani Evropeci" očitajo, da smo od evropskega socialnega programa petdeset let zadaj. A na take očitke se mi ne oziram. Mi smo ženiji v tehniki. Ako bi mi obhajali praznike za vsako iznajdbo Benjamina Franklina, bi nam ne bilo treba več garati, kajti imeli bi en sam neprekinjen praznik.

Amerikanec je bil prvi, ki je iznašel aeroplan. In prvi, ki je iznašel podmorski čoln. Vse te in druge ameriške iznajdbe so bile dane z bizniškega stališča nemški industriji ter njenemu militarizmu na razpolago, da jih izboljšata in uporabljata. To kajne vam je znano.

Poleg tega mi danes posedujemo patent na atomsko bombo. A to bo toliko časa, dokler ga kdo ne izda drugim, ali dokler nas ne prehitijo v tem kaka druga država.

Atomsko bomba nas stane dve milijardi že do časa, ko je bila prva vržena na Hirošito. Ker se z njo pečamo dalje, pomeni to

tudi nadaljevanje stroškov na polju te iznajdbe. In jih ne bo konec.

A kar bi jaz rad vedel je to, če bo imela vlada kar tako na razpolago dve milijarde dolarjev tudi v pomoč brezposelnim, kadar jih bo spet na milijone na cesti, da ne bodo stradali, kot so v zadnji depresiji.

John Chamazar.

Cerkveni glavar Bavarske proti trebljenju nacijev

(Nadaljevanje s 1. strani.)

v pravice cerkve in s tem krši konkordat med Nemčijo in pappežem, dasi ga je Hitler odobril. Hitler je seveda odločil, da spada tudi Bavarska nacijem — saj je baš v nji vprizoril svoj prvi puč — kardinalu pa dejal, da bo za cerkev najboljšje, če sodeluje in se ravna po navodilih iz Berlina, ne iz Rima. Tako je bilo.

Clankar v reviji "Nation" opisuje tega kardinala za sovravnika demokracije in za pristaša klerikalnega totalitarstva. Delavsko gibanje mu je najbolj bodeč trn v peti. Unije bi on razpustil, je dejal istemu člankarju v Nationu. Delavcem bi veljalo volilno pravico. Saj je nekoč niso imeli, pa so vseeno lahko živeli tudi brez nje. In kar se tiče komunistične Rusije in komunistov, bi jih pomel s tega sveta, samo če bi mogel delati čudeže.

Cerkev zahteva kontrolo nad šolstvom

Kardinal Faulhaber ni edini, ki povzroča sitnosti in glavobole ameriški vojaški upravi. Kajti ti naši častniki so v cerkvenih rečeh prav tako občutljivi kakor hierarhi v Nemčiji. Saj je bila njihna prva pot po nasvete k škofom in drugim visokim svečnikom ne pa k liberalcem ali socialdemokratom čeprav bi lahko vedeli da liberalci in socialdemokrati so res antinacijni, dočim so gospodje, p. o katerih nasvetih so se ravnali, bili kolaboratorji nacizma prav tako kakor n. pr. škof Rožman v Ljubljani, pa hrvatski in drugi škofje v Nemčiji, v Italiji in v okupiranih deželah.

Ko je ameriška vojaška oblast odredila, da se javne ljudske šole lahko zopet odpre, je to storila po ameriškem običaju, da morajo biti res javne in skupne za učence vseh ver. Take so bile tudi prej.

Proti temu pa je ogorčen vstal škof iz Fulde in ameriški vojaški oblasti skoro grozil z odporom, ako šolstva ne izroči cerkvi v nadzorstvo in uvede v njih obligaten veronauk. "Odslej mora biti drugače," je fuldski škof pretil glavnemu šolskemu ravnatelju dotičnega okraja, češ, vodstvo nad šolstvom spada cerkvi. Po tem pravilu naj bi ljudstvo šole le plačevalo, besedo nad njimi pa bi imela cerkev.

Po odsložitvi generala Pattenja

za licne tiskovine vseh vrst po zmernih cenah se vedno obrnite na UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Tel. MOHAWK 4707

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Tel. MOHAWK 4707

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Tel. MOHAWK 4707

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

HELP WANTED**CROWN CAN CO.**

HAS URGENT NEED FOR

MEN - EX-SERVICEMEN - WOMEN

BODY MAKER MECHANICS
FLANGER SEAMER and TESTER MECHANICS
MAINTENANCE MACHINISTS
and General Laborers

ALSO

WOMEN

FOR PACKING AND OPERATING
CAN MAKING MACHINES

EXCELLENT POST WAR FUTURE FOR PEOPLE
OF PROVEN ABILITY
BEST WORKING CONDITIONS

3501 WEST 31st ST.

BISHOP 3225

WOMEN AND GIRLS

18 TO 40 YEARS TO

WORK IN PRESS ROOM

Day or night shift. — Good pay. — Easy hours. — Pleasant
working conditions. — Steady

Apply To-Day

2436 West 15th Street

M-E-N!**Secure Your Future!**

Now! Since the war is over, an old established
Company needs workers for permanent
position!

- Our work is not a season work!
- Good working conditions
- Paid Vacation

The Hinde and Dauch Paper Co.
3301 WEST 49th PLACE

**FACTORY HELP
MEN AND WOMEN**

STEADY WORK — GOOD EARNINGS
44 to 56 Hours Per Week
Profit Sharing and Paid Vacation

Ask for Mr. PENNER

W. H. SALISBURY & CO.
401 NORTH MORGAN STREET

**WANTED — SECOND AND OTHER
KITCHEN HELP**

To sail between CLEVELAND and CEDAR POINT, OHIO
During Summer

APPLY

Between 9:30 a. m. and 12 noon, Monday, June 4th

C & B STEAMSHIP LINES
333 NORTH MICHIGAN AVENUE
MR. GIVAN

**MEN AND
EX-SERVICE MEN**

Needed at once

AUTOMATIC SPRING
COILING

MACHINE OPERATORS

TOOL MAKERS

PUNCH PRESS

OPERATORS

GRINDERS

MAINTENANCE MEN

JANITORS

STOCK CLERKS

Good salary — Permanent
work

Apply

ILLINOIS COIL SPRING
COMPANY
2100 N. MAJOR AVENUE

WOMEN!!

General Office Clerks
Typists and Ediphone
Operators

MEN!!

Order Pickers, Packers
Receiving and Shipping
Clerks
Janitors

Good Starting Salary
Permanent Jobs
Excellent Future

MANY EMPLOYEE
BENEFITS

Apply At Once
GAMBLE STORES, INC.

2753 WEST 25th STREET

HELP WANTED**MEN — VETERANS**

YOU WILL BE SECURE ON ONE OF THESE
GOOD PAYING JOBS AT

SHERIDAN ELECTRONICS

WE HAVE URGENT NEED FOR

PLASTIC MOULD MAKERS
MUST BE EXPERIENCED

ALSO PUNCH PRESS OPERATORS

Top wages — Time and half for overtime
Excellent working conditions

APPLY TODAY

SHERIDAN ELECTRONICS
2850 SO. MICHIGAN AVENUE

Phone CALUMET 2100

BAKERS

Bench Hands

Oven Helpers

Cleaning Women

Steady Position — Good Pay

Call at

Burny Bros., Inc.

3747 W. VAN BUREN ST.

Men and Ex-Service men

**ELACKSMITH
FINISHERS**

With Experience Preferred
On Motor Truck and Bodies

JACOB PRESS & SONS
3320 NORMAL AVENUE

MALE

Selling machine adjuster for
floor work. Young man ex-
perienced on 3115 Singer
and 81,000 Union Special

Good Pay — Steady Work

Western Burlap Bag Co.

1101 West 38th Street

YAR. 6262 Chicago

BOYS & MEN

NEEDED AS

SHOE WORKERS

STEADY WORK

GOOD PAY

J. P. Smith Shoe Co.
617 N. SANGAMON

MECHANICS

Automobile workers can make

as much as \$150.00 per week.

Clean factory. — Good
working conditions

APPLY

HULL-DOBBS

4655 Washington Blvd.

GIRLS & WOMEN

NEEDED AS

SHOE WORKERS

STEADY WORK

GOOD PAY

J. P. Smith Shoe Co.
617 N. SANGAMON

M-E-N**Allaround Workers**

Secure your future with
this organization — We are
in need immediately for
MEN for all kinds of work
in our shop. — Steady job.
— Good working conditions
and pay

Chicago Curtain
Stretcher Co.

1125 W. 37th Street

HELP WANTED**MAIDS! MAIDS! MAIDS!**

NEEDED AT ONCE

See MRS. COWAN

CONGRES HOTEL

500 SOUTH MICHIGAN AVENUE

(Steady Employment)

**21 MECHANICS
SUPER**

SALARY AND BONUS

5 Days Week

Paid Vacation — Modern

Workshop

Apply at

JIM HILLS CO.

Ford Dealer

1011 So. Blvd., Oak Park

Phone AUstin 4422

5 AUTO MECHANIC'S

\$100 and More per Week

5½ Day Week

Overtime if you want
Steady Year Round Work
Good Working Conditions

FORD DEALER

3145 SO. OAK PARK AVE.

Phone: BERWYN 6234

MAIDS

with and without experience

STEADY — GOOD PAY

Ask for Housekeeper Lady

Sheridan Beach Hotel

7301 SHERIDAN ROAD

Tel. SHELdrake 7600

COMBINATION BODY**and FENDER MAN**

AND OILER

HIGH PAY — STEADY

Kronons Cadillac Service

4306 ELSTON AVENUE

GENERAL HOUSEKEEPER

\$35. Age 25 to 45. Plain cook.
Care 2 school age children. 5
an 8. No heavy cleaning. No
laundry or windows. Own
room, bath and raido. Perma-
nent. FAIRFAX 2168.

**COMBINATION PRESSER
and TAILOR**

44 hours. Good working con-
ditions and good wages.
Call RADCLIFFE 2619

HOUSEKEEPER. Experience.
Plain cooking. No laundry. No
windows. Other help. Small
family. \$30.00 a week. Own
room. Winetka transportation.
Call HAYMARKET 8983
9 a. m. to 5 p. m.

GIRL or WOMAN. ASSIST
mother with 2 children. No
cooking. no heavy work. Good
home. Other help.

\$20 to start
MANSFIELD 5266

PRODUCTIVE BONUS. —
Steady work for women. —
Handy in wrapping. — 5 day
week. 65c an hour and bonus

LAKE CHEMICAL CO.
607 N. Western Avenue
Phone HUMBOLDT 6300

Reliable Night Porter
in Restaurant

RAY FOLEY

5716 West Madison Street
MANSFIELD 2600

FEEDERS and FOLDERS
Experience not necessary.
Pay improvements with your
progressing

Very good starting pay
HAHN BROS. LAUNDRY CO.
3527 WEST NORTH AVENUE

COMPTON OPERATOR
for full or part work needed at
once. Days or evenings. Girls
from the south or southwest
Side preferred. Steady. Very
good future

American Calculating Co.
155 N. Clark St. Central 0033

**American
Colortype Co.**

— Permanent Positions —

Good Wages

WOMEN

BINDERY GIRLS

TABEL WORKERS

Apply

1151 W. Roscoe

1257 Fullerton

1 PORTER**2 CAR WASHERS**

Steady Year Around Work

Good Salary — A Good

Place to Work

FORD DEALER

3145 SO. OAK PARK AVE.

Phone: BERWYN 6234

MACHINE HANDS**and WORKERS**

FOR STEADY WORK

IN STEEL YARD AND

WAREHOUSE

TRUSCON STEEL CO.

4401 WEST 16th STREET

MEN

TO LEARN

THE BRICKMAKING

\$1 per hour to beginn

Work for all Year

CHICAGO DUNBRIK

MFG. CO.

5401 NO. KEDZIE AVENUE

GIRLS — GIRLS

VERY GOOD FUTURE

at Parfait, Inc.

1-a in a Headoffice. Machine-

writing. Stenography. 1 office

and Machinewriter in the ex-

port department. Experience

not necessary. Steady position.

Good pay. Time and one half

after 40 hours

1500 North Ogden

MIC. 4454

WOMAN FOR GENERAL

HOUSEWORK and COOKING

Own room and bath. No win-

dows. No laundry. Good home

References.

Call before 12 o'clock

BITTERSWEET 4479

WOMAN FOR GENERAL

HOUSEWORK

Own room. No laundry. Good

home. Small family

\$27.00 a week

3251 ARDMORE

Keystone 6029

DO YOU NEED A GOOD

HOME?

General Housework and Cook-

ing. — Own room and bath.

Small Family. — No laundry.

KENWOOD 7304

GENERAL HOUSEWORK

Experience. Permanent posi-

tion. Private room and bath.

In Madison Park District

Top Wages

BOULEVARD 8350

EXPERIENCED COUPLE

Housework. No laundry. Own

room and bath. Permanent

position. Top wages.

Bungalow. Family of 2 adults

Call HIGHLAND PARK 1205

SLOVENE Maid Wanted. Part

time, 10 a. m. to 2 p. m. Five

days a week or two full days.

General housework and Per-

sonal laundry and first floor

windows. References required

Call ATLANTIC 0117

HELP WANTED

Secure your future with an old
established company

WE HAVE SEVERAL OPENINGS FOR

- DESIGNERS, ENGINEERS
- MACHINE DESIGNERS
- TOOL DESIGNERS
- DRAFTSMEN
- LAYOUT MEN

SALARY COMMENSURATE WITH ABILITY
EXCELLENT WORKING CONDITIONS
MANY COMPANY BENEFITS

Write, give age and experience to:

GENERAL MANAGER MR. BILLINGHAM
OR PERSONNEL DIRECTOR MR. MARKE

W. F. & JOHN BARNES CORP.

301 South Water St.

ROCKFORD, ILL.

Join our organization with a future

EXCELLENT OPPORTUNITY

WE NEED

GIRLS AND WOMEN

AS SOLDERS WIRERS

MUST BE EXPERIENCED

Top salary — Overtime — Permanent all year round

APPLY TO-DAY

SHERIDAN ELECTRONICS

2850 SO. MICHIGAN AVENUE

Phone CALUMET 2100

WE NEED**MEN AND BOYS****For Pressroom Work**

ALSO

General Factory Work in Engraving Department
and Other Departments

Time and half over 40 hours.—Day and night shift.—Good
Wages. — Good working conditons. — Permanent work

APPLY

2436 West 15th

ASSURE YOUR FUTURE

We need at once

AUTO MECHANICS

Earn \$100 or more weekly—5 and one half days week
Overtime — Paid vacation — Steady the year around

Report today

3145 OAK PARK AVENUE

Phone BERWYN 6234

FORD DEALER

NO EXPERIENCE IS NECESSARY

GIRLS

WE NEED YOU FOR

WRAPPING CANDY

48 HOUR WEEK — DAY OR NITE SHIFT

NEW ORLEANS CONFECTION

1455 WEST HUBBARD STREET

Ask for MR. WELCH

MILLWRIGHTS**ELECTRICIANS****PUMP REPAIRMEN**

Permanent Positions for

Factory Maintenance

Work

DARLING & COMPANY

4201 S. ASHLAND AVE.

Second Floor

Needed at once

GIRL OR WOMEN

Experienced single needle

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Kablji glede Primorske sprejeti

Ko se je vršila v Londonu konferenca vnanjih ministrov, je SANS poslal državnemu tajniku Byrnesu dolg kabelj, v katerem so izražene želje ameriških Slovencev glede Trsta in vsega Primorja. Podobne kablje so poslane tudi vse glavne slovenske in hrvaške podporne organizacije in organizirane skupine. Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev, pisatelj Louis Adamič in drugi vplivni posamezniki. Večina teh je tudi prejela potrdilo prejema kablja. Tipično je pismo, ki ga je prejel SANS od tajništva ameriške delegacije na konferenci zunanjih ministrov:

September 17, 1945

Dear Mr. Kuhel:

Secretary Byrnes has asked me to acknowledge receipt of your cablegram of September 13th with reference to Yugoslavia. The Secretary is glad to receive this expression of views from you and your Council.

I am transmitting your cablegram to the Secretariat of the Council of Foreign Ministers in order that the other Delegations may have copies of your communication.

Sincerely yours,
Walter Brown
Special Assistant
to the Secretary

Mr. Mirko G. Kuhel, Secretary,
Slovenian American National
Council,
Chicago, Illinois.

Izza londonskih kulis

Kakšne meje bodo zavezniški določili med Jugoslavijo in Italijo, še danes ni jasno. To nalogo je konferenca poverila posebni komisiji, katere naloga je ugotoviti etnografsko (narodnostno) črto na licu mesta ter določiti meje na tej podlagi.

Razumeva se v londonskih krogih, da je ameriška delegacija predložila temeljit načrt za razrešitev tega vprašanja. Predlagala je, da naj bo Trst pripoznan za jugoslovansko mesto, pristanišče pa naj spada pod internacionalno kontrolo. Angleški krogi so se upirali temu predlogu, ki je deloma priznal jugoslovanske zahteve. In to je umevno, kajti oni britanski trgovski interesi, ki se najbolj zanimajo za vprašanja Balkana, nameravajo zadrževati tako rešitev. Njihov namen je zavlačevati in držati v negotovosti in dvomu vsako možnost za razrešitev vprašanja bodočnosti Balkana. Zavedajo se, da bi vsaka pravilna solucija tega vprašanja ne bila ugodna za nje, vsled tega smatrajo za njihovo najboljšo korist, če ostane splošni položaj v vznemirju in negotovosti.

Koncem septembra se je tržaško vprašanje koncentriralo na tolmačenju raznih formul glede "internacionalizacije" luke in "proste" luke. Gotovo je, da so zainteresirane stranke rabile nedoločni izraz "internacionalizacija" za krinko, za katero bi mednarodni kapital stisnil v svojo pest kontrolo nad mednarodno trgovino Jugoslavije, Av-

strije in Ogrske. Pod frazo "prosta luka" pa se skriva namera, da bi Jugoslavija fiktivno izgubila suverenost v Primorju. Nasprotno pa, če bi jugoslovanska suverenost nad Trstom dobila polno priznanje, bi nastajale le tehnične zapreke za doseg mednarodnega sporazuma glede obratovanja tržaškega pristanišča — odškodnina za rabo pristanišča in njegovosti in pravice. Vprašanje tarife in carine bi Jugoslavija rešila navadnim potom z državami, ki bi rabile tržaško luko.

Nad vse značilno pa je dejstvo, da sta se dva močna člana britanskega imperija — Avstralija in Nova Zelandija, pridružili Sovjetski zvezi v zahtevi, da spada Trst pod Jugoslavijo. Trst pod Jugoslavijo pomeni slovansko moč v Sredozemlju, ki je "življenska pot" med Anglijo in njenim imperijem na Vzhodu in v Pacifiku. Nemčija je s pomočjo Italije in Japonske hotela to pot zapreti in izolirati Avstralijo in Novo Zelandijo. Sedanja vojna je dokazala, da Anglija sama ne more štiti te "poti", vsled tega bi ne bilo v interesu omenjenih dominijonov, če bi Trst ostal pod kontrolo nezanesljive Italije.

Reakcijo skrbi usoda Trsta

Pred par tedni je dospela v Trst posebna komisija, ki ima določiti nove meje med Jugoslavijo in Italijo. Italijansko časopisje je pričela usoda Trsta skrbeti, češ, "da so bili Italijani odstranjeni v nekaterih delih podeželja". Ponovna zahteva jugoslovanskega ministrskega predstavnika Krdelja, da mora Trst in vse Primorje pripadati Jugoslaviji, "resno grozi in preti z nevarnostjo vsak videk prijateljskega razumevanja in mirnega sosedstva". Ti listi poročajo, da se je pričela nova protitalijanska propaganda v veliki obliki v Trstu. Zlasti velike demonstracije je izzval prihod zavezniške komisije.

"Italia Libera", glasilo Akcijске stranke, se joče, da so "komunisti" krivi tega aktivnega gibanja. Po vsem mestu so bile hiše nabite z napisi, da naj Trst pride pod Jugoslavijo. Glavne ceste so bile okrašene z jugoslovanskimi zastavami in vse povsod je bilo polno letakov in zastavic z geslom "Trst Jugoslaviji!"

Italijanski tisk sedaj obtožuje Jugoslovane, da iztrebljajo Italijane v Istriji, da bi tako dokazali zavezniški komisiji, da Italijanov sploh ni. Italijanom ba je ne dovolijo izražati svojega mišljenja in "celo napise na nagrobnih kamnih spreminjajo, da dokažejo, da prebivalstvo ni bilo nikoli Italijansko." V Bazovici je baje pokopanih 1000 Italijanov, ki so jih umorili Jugoslovani.

Tako italijanska propaganda, ki jo pomagajo širiti v Ameriki tudi ameriški listi. Ker je Trst, kjer je največ Italijanov, pod upravo ameriških in angleških

vojaških oblasti, ki niso naklonjene Jugoslaviji, je pač očividno, da so vse pritožbe le gola propaganda. Demonstracije v Trstu v prid Jugoslavije torej niso mogle biti "prisiljene", pač pa so izraz pravega izražanja čustev večine prebivalstva, ki ne mara več spadati pod Italijo.

Prvi časopisi

V SANSov urad smo prejeli 10. oktobra pet izvodov "Slovenskega poročevalca" z dne 18. avgusta. To je prvokrat, da smo dobili kako stvar iz Slovenije naravnost po pošti. Zavoj je potrdil v Ameriko preko Belgrade in nosi na ovitku pečat "Army Post Office", kar znači, da je šel preko ameriških vojaških oblasti.

Tudi pisemska pošta je pričela prihajati bolj pogosto, o čemer pričajo številna pisma, ki jih naši ljudje pošiljajo listom za objavo.

Oni, ki bi radi pisali svojim rojakom v staro domovino in želijo čim hitrejšo dostavo, naj pošljejo, priporočamo, da odpremo pisma z **zračno pošto**. Ameriška pošta nas obvešča, da je zračna pošta sedaj odprta z Jugoslavijo. Cena je 30 centov za pol unče težka pisma.

Naša pomoč v Ljubljani

V "Slovenskem poročevalcu" z dne 18. avgusta vidimo članek o delu Rdečega križa Slovenije, iz katerega povzemamo sledeče informacije o prejemu reliefnih zaloz iz Amerike:

"V Ljubljano je prispelo do 31. julija t. l. 328 bal nošenih oblek, perila in odevi, 36 zabojev čevljev — zbirka naših izseljenčev v Ameriki. 1237 zabojev hrane je daroval Kanadski Rdeči križ in še 133 zabojev mila, 15 zabojev vitaminov, 16 kartonov oblačil, 50 kartonov hrane in 1 karton čevljev.

Druga zbirka naših izseljenčev v Ameriki: 467 parov čevljev, 90 kg kakava in nekaj sanitetnega materiala. Razdeljeno je bilo novomeškemu in notranjskemu okrožju, 2 težka šivalna stroja ortopedski delavnici, s 33 zaboji različnih zdravil pa smo postavili temelj sanitetnemu skladišču v Črnomlju.

Tretja pošiljka: 10 zabojev konzerviranega mleka; 7 zabojev sira, 1 zaboj Ovomaltine, 2 bali mešanega blaga, 1 zaboj zimskih plaščev, štiri bale nošenih oblek, 200 komadov moških sraj, 121 volnenih brezokavnikov, 26 vreč sladkorja, 1 vrečo vitaminov, 1550 vreten sukance, 1 zaboj z 87 vrečami toaletnega pribora. Razdeljeno novomeškemu in notranjskemu okrožju in civilnim bolnicam Kanizarica-Podub.

Od osvoboditve do 31. julija je bilo izdano na vsa okrožja, Primorski, raznim ustanovam, posebno pa počitniškim kolonijam, repatriirancem, bazi za repatriirance "Baragovo semenišče", invalidom in drugim iz blagovnega skladišča 197 bal in 2 zaboja oblačil in perila, 29 zabojev čevljev, 707 zabojev hrane, 85 zabojev mila, vsi vitamini, 2 kartona oblačil, 776 kartonov hrane.

Mnogo bal, zabojev in kartonov smo morali razdeliti in smo komadno razposlali 6.423 civilnih in vojaških oblek, suknjic, plaščev, moških in ženskih 1.209 raznih oblačil, 1200 parov čevljev, 6252 kosov ali parov perila in nogavic, 1141 odev in kovov in 4737 škatel konzervirane hrane.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

PRIHODNJA KONFERENCA P. M. in JSZ BO V WAUKEGANU

Prihodnja konferenca organizacij Prosvetne matice in JSZ v severnem Illinoisu in Wisconsinu se bo vršila v nedeljo 25. novembra v Slov. nar. domu v Waukeganu. Pričela se bo ob 10. dop. Vse pridružene organizacije so bile pismeno povabljene, da izvolijo zastopnike na to zborovanje.

Tudi Luksemburška na levi

V Luksemburški so se vršile v začetku oktobra prve municipalne volitve, od kar je nastala vojna. Levičarske stranke — največ socialisti in komunisti, so dobili veliko večino.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

v podpisu s Krekom in Topalovičem, ki hoče, da London in Washington kaj storita proti Titu. Menda bi bil vsak komentar k temu nepotreben. Četrty podpisnik je Adam Pribečević. Večinoma so ti zamejci sedaj v Rimu. Kdo jih financira? Težko, da jim bi mogel kdo očitati, da jih Moskva vzdržuje.

William L. C. Shirer, korespondent Columbia Broadcasting kompanije, je bil poslan nedavno nazaj v Evropo, da tam študira položaj in poročila o njemu poslušalcem radia v Ameriko. Slovi za zelo večnega poznavalca. Pravi, da je v teh dnevih ugotovil posebno to, kako se angleško ljudstvo gnjavi z vero, da je ameriški kapitalizem sklenil gledati Anglijo postrani in jo primorati za satelitko Zed. držav, ali pa naj pogine. In to raditega, ker ima Anglija delavsko vlado. Shirer meni, da si bodo Angleži rajše še bolj zadržali pasove, kot pa sprejeli pogoje ameriškega kapitalizma za poniževalno ekonomsko pomoč. In Anglija jo sedaj silovito rabi.

Drew Pearson je v svojem zadnjem poročilu po radiu dejal, da se je predsednik Truman odločil prekiniti s Titom diplomatske stike, ker "meče svoje ministre (dr. Šubašiča) v ječe."

Da-li je Šubašič v ječi ali ne, ni toliko važno kot dvojna mera. Pokojni Roosevelt in sedaj Truman sta vrgla iz službe z mnogo ljudi, ki so imeli več zasluga za deželo kot pa kak vnanji minister, ki se ga Tito iznebi. Drug za drugim so morali iti. In eden izmed teh je Henry Wallace, ki bi bil danes predsednik, ako se ga ne bi iznebili na grše načine — seveda "demokratske", kot pa se jih poslužujejo na "Balkanu". Koliko boljše bi bilo, če se bi rajše zanimali za demokracijo najproje doma, da bi potem drugim dali dober vzgled!

Ruska armada v Nemčiji, v Avstriji, na Ogrskem, v Rumuniji itd. se obnaša zelo nevrno, če so poročila o nji v Ameriki in

v Angliji resnična. Ampak ker o nji niti Čehi nimajo več hval, bo morda res, da je disciplinirana sovjetskih čet na ničli, ali pa imajo povsem drugačen standard kot armade drugih dežel. Ne zdi se verjetno, da bi armada, ki se je toliko borila kot se je sovjetska, sedaj postala le roparska, posiljevalna tolpa. Ampak taka so poročila — morda zato, ker so Rusi preveč nasproti ameriškim poročevalcem oziroma ker svoboda tiska ter demokracija drugače razumejo kot jo ameriški in angleški krogi.

Konec vojne ni prinesel pogojev za mir, ki so jih ljudje pričakovali, ampak ker imajo skušnjaje že s prejšnje vojne, ni zanj veselja tako kot takrat, ampak si mislijo, počakajmo, da vidimo, kaj bo!

Kralj Peter in žena bi rada v Ameriko. O tem piše poročevalac dnevnika New York Tribune in dnevnika Chicago Sun dne 15. oktobra sledeče:

"Jugoslovanski kralj Peter II. in njegova žena, bivša grška princesa Aleksandra, bosta šla v kratkem na obisk v Zed. države.

Jugoslovanski uradnik je častikarjem pojasnil, da to kraljevo potovanje ne bo imelo političnega pomena. "Vedno je želel videti kaj Amerike in take prilike je že dolgo čakal."

Petrov zaupnik je ali skrajno neveden, ali pa ga poročevalac ni pravilno razumel. Kajti Peter II. je že bil v Zed. državah in kraljevsko sprejet. Tudi kongresu je bil predstavljen. Mnogi "odlični" Srbi in Hrvati, pa tudi nekateri "odlični" Slovenci so želeli biti sprejeti pri njemu v Washingtonu, pa je takratni "ambasador" Konstantin Fotić pustil k njegovemu veličanstvu v Washingtonu le nekaj Srbov, "odlični" Slovenci in Hrvati pa so dobili milost, da so se mu šli pokloniti v New Yorku. Sedanji Petrov obisk torej ne bo nekaj, kar si je fant že dolgo želel, ampak bo to že drugi obisk v teku par let. In prišel bo — pa če kraljevi zaupniki še tako taje, iz političnih nagibov. Kajti Peter bi še veliko rajše

šel nazaj na tron v Beograd kot pa na počitnice v Zed. države. Ampak fant se nadeja, da pot nazaj v Beograd drži skozi Zed. države.

Joseph Zalar, ki je tajnik letos ustanovljene Lige katoliških Slovencev, naznanja, da je od 15. avgusta pa do pričetka oktobra nabrala \$6.134. Prepričan je, da je to nabiranje šele začetek. Pravi, da je ta denar name-

njen beguncem, "ki žive v pomankanju in se nahajajo po raznih taboriščih izven svoje rojstne domovine in to največ zaradi njih trdnega verskega prepričanja." Dobro, ampak mar sta škof Rožman, general Rupnik in slični res begunci zaradi verskega prepričanja, ali pa zato, ker so pomagali sovražnikom svoje rojstne domovine?

Boj med unijami radi jurisdikcije je v škodo njim in vsemu delavstvu

Stavke, ki so se dogodile v minulih tednih, niso bile vse za zvišanje plače ali za kake druge pribojlske delavstvu. V nekaterih se je šlo le za jurisdikcijo, namreč kateri uniji naj spada to in te vrste delavci. Ena takih stavk se je dogodila v Hollywoodu v Calif. v centru filmske industrije. "Boj je bil med dvema lokalama unij AFL. Oba si lastita jurisdikcijo nad tesarji, ki delajo kulise, začasne stavbe in take reči, ki se jih rabi v produciranju filmskih lger. Ker jih unija, v kateri so organizirani, ni hotela prepustiti tekmovalki, je slednja pozvala svoje člane na stavko, ki je trajala dolgo, kajti ta spor je star že nad sedem mesecev. In v tem slučaju se je šlo samo za 78 graditeljev scenerije. Picketi so zasedli hodnike in vho-

morajo tudi formani postati člani UMW. Kompanije so se protivile, češ, to so upravni uradniki. Kar se formanov v rojih tiče, se večinoma ne brigajo za pristop v unijo in mnogi so ji nečimvoma nasprotni, ker drže z gospodarji, ne z rudarji in njihovimi unijami. Stavkalo je že par sto tisoč premarjarjev in produkcija je padla toliko, da se je v jeklarnah že poznalo in v mestih. Ko je vlada iz urada notranjega tajnika Ickesa izjavila, da premogovnikov ne bo zasledila, je bilo nato odvisno po polnoma od Lewisa in operatorjev, ako se hočejo pobotati. Bržkone Lewis ni hotel, da bi se začel proti njemu nov boj v javnosti, pa je ta spor odložil, kot je dejal, le "časno na stran."

Priredba jugoslovanske radio-ure

Chicago. — V nedeljo 28. oktobra bo v dvorani American (prej Bohemian-American) velika priredba Marčanovega radio programa, ki ga oddaja vsako nedeljo od 9. do 10. dop.

Program v omenjeni dvorani, ki je na 18. cesti blizu Blue Island Ave., se prične ob 2. pop. Nastopijo v raznih prizorih, v narodnih nošah, s pesmami itd. vse jugoslovanske skupine.

Vsi dobrodošli. Pridite točno ob času, da vam nobena točka sporeda ne uide!

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarce.

Zakaj se ljudje radi nastanijo v Chicagu in severnem Illinoisu

To je tretji večji oglaševanje se industrijskih, poljedelskih in stanovanjskih prilik v Chicagu in severnem Illinoisu — za nadaljne informacije pišite na

TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Marquette Building—140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone RANdolph 1617

COMMONWEALTH EDISON COMPANY • PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS
WESTERN UNITED GAS AND ELECTRIC COMPANY • ILLINOIS NORTHERN UTILITIES COMPANY

TRI SREČNE IN VESELE GENERACIJE

Skozi generacije je skrbna mati dajala nasvete svoji hčeri iz šole svojih bogatih izkušenj. Skoro 60 let, ali tri generacije, so Slovani uspešno rabili, dobro priporočeno TRINERJEVO GRENKO VINO z VITAMINI B1, ki je okusno in lahko odvajalno sredstvo. Pospeši časno olajšanje glavobola, ki je posledica zapeke. Rabite ga po navodilih. Poskusite to izredno zdravilo, priporočite ga ostalim v družini in svojim prijateljem. Dobite ga v vseh lekarnah in drugih trgovinah.

JOSEPH TRINER CORPORATION

4053 WEST FULLMORE STREET

CHICAGO 24, ILLINOIS

IN FREEDOM'S CAUSE

Obviously, the Dutch and French are unable to restore their hated rule over the Netherlands East Indies and French Indo-China without outside aid. No such aid should be given them.

The proper solution for these colonial realms, as for all others which are as yet unprepared for full independence, is United Nations trusteeship, designed and administered to prepare the people for independence at the earliest feasible time. Admittedly, where colonial rule is at present effective in preventing revolution, such trusteeship, for the time being, is blocked by the possessing powers. That, however, is no reason why America should not push for its immediate application in areas where the alternatives to trusteeship are chaos or outside aid for overlords who are unable to make the natives knuckle under.

America cannot dodge its responsibility in these matters. In Asia's eyes our strength is the primary power upon which white dominion must rest. Let us tell the colonial masters that they will have no support from us in reconquering "their" natives—neither moral support nor such tangibles as shipping. Let us also urge the British, regardless of their own plans for colonial territories under their rule, not to use British armed forces to compel acceptance of Dutch and French rule.

If the Dutch and French will not give way to trusteeship now, requiring them to stand alone against native rebellions might fairly soon induce them to change their minds.—The Chicago Sun.

THE WHOLE TRUTH

President Truman's attempt to dump most of the blame for the Pearl Harbor disaster on the people of America backfired so loudly that the Administration shrewdly performed a quick somersault and took the initiative itself for a full-scale Congressional investigation—after first opposing such a move.

The buck-passing strategy of the White House, and also of the brass-hats and the "me, too" press, finds expression in this statement by President Truman:

The country itself was not ready for preparedness. Every time the President made an effort to get a preparedness program through the Congress, it was stifled."

Let's analyze those two sentences. If the country were not ready for preparedness—and remember we're using an "if"—then clearly it was not the people's fault because:

1. Our government, almost up to the last moment, continued to sanction the shipment of war materials to Japan despite the overwhelming opposition of the people as expressed in polls of public opinion, and
2. The nation generally was kept in total darkness regarding the course of our relations with Japan and knew nothing whatever about the strong demands we suddenly made on the Japanese.

Mr. Truman's second assertion—that President Roosevelt's efforts to get a preparedness program through Congress was "stifled"—is completely without foundation.

The records show conclusively that every proposal for preparedness recommended by the late President was passed by both houses of Congress, often by overwhelming majorities.

Newspaper files show, too, that whenever they were questioned in any poll of public opinion, the people responded by equally one-sided majorities in behalf of full preparedness.

This is certainly no time for recriminations. Neither is this the time for shameful buck-passing. Congress has voted a full and frank investigation into the whole affair. The people do not want the inquiry to be a political jamboree or a personal vendetta. They want to know the truth—the whole truth—not only to keep the record of the past straight, but far more important, to prevent America from drifting into disaster in the future.—The Progressive.

"Capitalism Dies Hard"

By RAYMOND HOFSES
Editor, Reading Labor Advocate

The alarming failure of the first peace conference after World War II might aptly be summarized by the single sentence—

"CAPITALISM DIES HARD!"

That is the meaning of the troublesome and ominous events that already are casting the threat of a resumption of warfare over the world. The old order of free enterprise and competitive commerce has been reduced to rubble. But the beneficiaries of capitalism, organized into groups called "nations," are trying to salvage their own vested interests from the ruins.

Socialists are not happy about the manner of capitalism's passing. It was to prevent this very death agony, as manifested by depressions, wars and threats of war, that Socialists in all countries organized, agitated and educated.

There are many shallow thinkers who believe that the primary objective of Socialists has been to destroy the existing economic system and social order. They are wrong; the big job which Socialists wanted done is the inauguration of a new economy and a new society—an economy based upon production for use instead of for profit; a society recognizing the dignity of human beings of all races and nations; a society in which cooperation, rather than competition, would be the pattern of human activity; a society in which national boundary lines would cease to be spite fences.

Long before "isolationism" was adopted as a "New Deal" swear word, and before Wendell Wilkie spoke of the need for "economic internationalism," Socialists were paying a heavy price for singing of the day when "the international party shall be the human race."

The point to all this is that Socialists recognized that merely to aim at the destruction of the old order was both negative and need—negative because destruction merely creates a vacuum; need—because, as Socialists tried to make plain, every economic and social order carries within itself the seed of its own destruction and the day

could not long be postponed when the present order would become rotten with its own corruption and collapse of its own weight.

The further point is that the Socialist program has been positive and desperately needed because acceptance of Socialism by the peoples of the world would enable a new order to be born when the old one died without the pains which humanity already has been forced to suffer for more than a generation.

RUSSIAN-OCCUPIED GERMANY

The Communist leader Wilhelm Pieck, in a speech in Berlin on September 10 sharply protested against the reappearance of old leaders of the Social Democratic party in leading party positions.

The former Social Democratic Deputy, Dr. Schumacher, who spent 10 years in a Nazi concentration camp, declared at the first social-democratic mass meeting in Hildesheim, that Pieck "jeopardized collaboration between the Socialist and Communist Parties." He added: "The leaders of our party are elected exclusively by the members of our party. We do not allow anyone to interfere in the choice of persons. Anyone who would make such an attempt would face our resistance. As for the responsibility for the advent of nazism shared by part of the German labor movement, it rests on those who have completely misjudged the importance of democracy in the political and class struggle (i.e. the CP). In the interest of the new Germany we would prefer to leave his subject alone, but we are not afraid of any discussion. . . . The Social Democratic Party was the only party in Germany which never levitated from the line of democracy and peace. History has fully indicated this Social Democratic party line."

Honor and shame from no condition rise; set well your part, there all the honor lies.—Pope.

THE MARCH OF LABOR

Staggering Cost of Peacetime Draft

Government Economist Calculates Army's Plan, If Adopted, Would Saddle Burden of 16 Billions on Taxpayer

Exhaustive arguments for and against peacetime military conscription are presented in a series of articles in the September Journal of the American Academy of Political and Social Sciences, an impartial organization of scholars.

Most of the arguments are familiar. Many of them revolve around the harm done to democracy by the conscript system. An entirely new approach to the subject, however, is made by Rainer Schickele, a chief economist of the United States Department of Agriculture.

Schickele points out that the proposed conscript training, plus the regular army and navy, would cost this country the enormous sum of \$16,300,000,000 a year.

That would be on top of the billions of dollars required for other government purposes, and for carrying the heavy interest burden on the \$300,000,000,000 debt resulting from the war.

Schickele arrives at his 16-billion-dollar figure by the following steps:

The army and navy are asking for more than 1,000,000 "regular" professional soldiers and sailors. Schickele conservatively puts the future strength of the regular army and navy at 1,000,000.

Official estimates show that, if the one-year training plan is adopted, about 770,000 conscripts would be trained each year.

Thus the total strength of the regular and conscript forces would be 1,770,000.

To feed, clothe, house, arm and equip these men would cost \$5,300,000,000 a year.

But that "direct cost" is not the whole cost to the country, Schickele shows. The "indirect costs" would be even higher.

By a series of careful calculations, he reaches the conclusion that the 1,770,000 regulars and conscripts would—if they were working as civilians—produce each year \$4,700,000,000 worth of useful goods and services—real wealth for the American people.

Moreover, vast "industrial resources"—factories and machinery—would be required to produce weapons and equipment for the regulars and conscripts. If these resources were not used for military production, they could be producing useful goods for the American people.

This loss of "potential production" is figured by Schickele at \$3,100,000,000 a year.

He adds the direct and indirect costs of the regular and conscript forces and gets a total cost of \$13,100,000,000 a year—figured in "1939 dollars."

Converting the cost of "1944 dollars"—which are more nearly the kind we are using now and will use in the future—Schickele puts the total annual cost at \$16,300,000,000.

It is obvious that this country cannot carry that staggering burden, on top of its other heavy post-war government costs, and still remain the America we have known in the past.

Enormous expenditures for militarism helped to destroy democracy and free enterprise in Europe, and will do so here.—Labor, Washington, D. C.

HALF OF BRITAIN'S FAMILIES ARE NOW CO-OP AFFILIATES

MANCHESTER, England (CLNS)—"The British cooperative movement has now attained a numerical strength which includes half the families of the country," the Co-operative News declares in summarizing statistics for 1944 compiled by the Cooperative Union.

During 1944, the Centenary year of the cooperative movement, the total membership of retail co-ops reached a total of 9,225,240, a net increase for the year of 143,022. Since most co-op memberships are held by heads of families, this includes over one half of the consumers in Great Britain.

Over Million in London

Seven local cooperatives have more than 100,000 members each. The London Co-op Society leads the list with 832,670 members. The Royal Arsenal Co-op Society, also serving a section of London not served by the London Society, has a membership of 330,235, so that the number of co-op members in greater London is well over one million.

\$80 Million Sales Rise

The "44 sales of retail co-ops totaled \$1,409,000,000, an increase for the year of over \$80 million. "Most of this increase, in fact, represents volume increase, and not much of it can be attributed to price changes or increased taxation," the News declares.

Sept. 30 the London Co-op completed its first 25 years of existence. It was formed by merger of several smaller co-ops at that time. In its fiscal year just closing, it will do a business estimated at nearly \$80 million. The savings to members during the year will be approximately \$4 million.

50 BILLION LOSS ON SURPLUS WAR GOODS

Fifty billion dollars! That is what Uncle Sam is going to lose in the disposal of surplus war materials according to the House Expenditures Committee, which is drafting legislation to improve disposal methods.

The sum which taxpayers will have to write off, it was pointed out, is more than the entire national income in 1933.

IN THE WIND

From THE NATION

SCIENCE: "Every sensitive humanitarian," says a letter in the San Francisco Chronicle of Sept. 26, "has reacted in horror to the savage atomic bomb. As a socialistic project under a New Deal brain trust of starchy-eyed professors it is a flagrant example of the dangers of government meddling in the field of free enterprise. These same reformers now want a federal department of science to allow these same dreamers to continue their experiments, the end in view being, no doubt, to develop such new cheap sources of power as to undermine our way of life under private enterprise."

RELIGION: The Camelback Inn, Phoenix, Arizona, states in a brochure, "Clientele is rigidly restricted to 125 Gentiles. Priding itself on the quality of its patrons, the inn's 100 per cent restricted policy has met with wide approval from old guests."

MEDICINE: Lonnie Hearon, a sixteen-year-old Negro, was badly burned in a gasoline fire at a Memphis garage on September 26. In response to a call at private firm sent an ambulance to take him to a hospital. But it was an ambulance for white people only, and when the driver saw that the victim was a Negro he left him lying on the ground and drove away. An ambulance for Negroes came some time later. Lonnie Hearon died next day.

GOVERNMENT: Tamon Mayeda, who was Japan's Minister of Education in the Higashi-Kuni government and has been reappointed by Premier Shidehara, was formerly director of the Japan Institute, a pre-war propaganda outfit with offices in Radio City, New York.

QUESTION: William E. Laurence of the New York Times, who observed the effects of the atomic bomb in New Mexico and over Nagasaki, stated recently, "Atomic energy is here to stay; the question is whether we are."

STRIKE: "If we are really serious about sometime inculcating the Japanese with our democratic doctrines," said the New York Herald Tribune on September 26, "baseball would seem to be an excellent way to start."

ROGER BABSON TELLS A "WHOPPER"

Roger Babson is a great hypocrite and also a pestiferous propagandist. When he isn't delivering Sunday school sermons, he is pre-empting about organized labor or endeavoring to sell someone a scheme to get rich on the stock exchange. He also writes a column for the papers.

Recently he told a story about a young service man who wired Babson for a loan, saying he was "broke" and couldn't go to work unless he paid a union \$20.

Babson didn't identify the union. He didn't identify the service man. Instead, he proceeded to traduce trade unions.

"There is little democracy in a big labor union," he said. "Members vote as ordered; they have far less freedom than the stockholders of any corporation."

We know something about labor unions, and we know something about how corporations are run.

We never knew a trade union which didn't give its members ten times as much information about its affairs as any of the big corporations.

Furthermore, every union we know is going the limit to aid returning service men. There's nothing surprising about that, for hundreds of thousands of the service men belong to trade union families.

Babson is not so stupid that he doesn't know all this, but, like other propagandists, he doesn't give a hoot for the truth so long as his "racket" continues to pay him handsome returns.—Labor.

EX-LABOR SECRETARY WILL TEACH

Miss Frances Perkins, who was Secretary of Labor throughout Roosevelt's four terms, will begin her new duties at Radcliffe College in January. She will teach a management training program in the graduate school.

SO WE DON'T NEED A LABOR PARTY?

By JERRY KOTZ

Editor of "Local 42 News," Organ of IUMSW-CIO

Brother, it's ten to one that you don't know that Congress fixed it so that your boss could kick you out of a job, close up shop and spend the next two years on vacation and still make as much money as he might if he stayed open.

Or he can operate way below productive capacity, and if he doesn't make profits equal to his normal peacetime earnings, the government will make up the difference out of a kitty of 62 billion dollars put aside just for industry.

Yes, that deal goes for your boss, your neighbor's boss, almost everybody's boss. As a wage and union-busting measure, there was never anything to equal it.

As for you, suckers, Congress might not even give you the promises they never keep, and after all, you fellows seem to fall for those promises over and over again. You know, your kids must eat—so take what we give or else—

And, Brother, they aren't kidding. Business could even change its tactics and give us a 10 or 15 per cent increase. Then raise prices to get that and more back.

Yes, sir; they have us by the — or so they think. Maybe this time they have gone a little too far.

Congress pulled this "cutie" in the middle of the war. They called it tax refund legislation. It went through without any fuss or noise. The President signed the legislation. It is the Law. And baby, it's a union-busting fund if ever there was one.

Millions of service men and workers can't even get Congress to guarantee jobs at a halfway decent wage, but when Business interests are involved, Congress works speedily, and quietly and generously.

Jiminy, how much longer are we going to be suckers? We are the majority. Why in hell should we let them pull deals like this? We and our families have a right to jobs and good pay. We should be ashamed to have to argue for anything like a sub-standard minimum wage of 65c an hour.

We could change all these things quickly. This tax deal was put over by the Democratic and Republican parties. The legislative record is a testimonial to the business interests they represent.

A Labor Party might not elect its representatives in its first election. But its program would speak so powerfully in the interests of all of the people and not just a money-hungry minority, that it wouldn't take long. And while the men of good will in both parties would be attracted to our party even the politicians of the old parties would never again dare to pull anything as raw as the grabs they engineered for Big Business in the second world war.

It is a fact that many of the same labor leaders who dance with joy every time a politician makes a promise are the same ones who keep saying, "this is not the time for a Labor Party."

It's time they were made to sing a different tune.

A SUCCESS OF THE WORLD LABOR CONFERENCE IN PARIS

The success of the world labor conference in Paris is in striking contrast to the failure of the Foreign Ministers' meeting in London. Where Byrnes failed to reconcile Bevin and Molotov, Sidney Hillman achieved a compromise between Sir Walter Citrine and Vassili Kuznetsov. On the eighth day of the conference the formation of a World Federation of Trade Unions was announced. The Russian demand for permanent organization was met and so were British reservations. As a result, the Executive Committee of the permanent WFTU can amend the constitution during the next two years subject to confirmation by the general council. During that period also officials of the old IPTU can be absorbed into the new body as individuals and negotiations can be carried on for adherence to the WFTU of existing international trade secretariats. On the question of voting, the credentials committee reported that Russia, representing 27,000,000 workers, will have forty-one votes; Great Britain and France, each credited with about 6,000,000 workers, will have 23 votes each; and the United States, represented only by the CIO, will have twenty-two. By refusing to participate in the new labor organization, the AFL and John L. Lewis have insured a great preponderance of votes to the Russians. Sir Walter Citrine has been elected president of the new body, permanent headquarters of which will be Paris. Louis Saillant, the secretary-general, comes from the French resistance, in which he gave able and daring leadership, and the new formation needs strong leadership if it is to play its role in the transition to a democratically planned society.—The Nation.

Professor Pleads for More Rich Men:

"What this country needs is a good 5-cent cigar," said Vice President Marshall shortly after the First World War.

Marshall was a "piker" compared to Dr. Willford I. King, New York University professor of economics, who is now touring the country speaking to business men's organizations as a propagandist for Frank E. Gannett's "Committee for Constitutional Government."

"What this country needs," the 65-year-old professor says, "is more rich men."

For good measure, he adds that the country needs to abolish all labor unions, and pass a constitutional amendment limiting taxes on even the biggest incomes to 25 per cent.

King apparently believes, but does not quite dare say, that the country also needs to deprive the poor of their votes.

"The system of one vote for one man," he said in a recent talk at Chicago, "has enabled the poor to rob the rich through income taxes just as effectively as if they did it with guns."

The extreme opinions of this "mossback" professor would not be important if he were not backed by Gannett's organization, which is lavishly subsidized by wealthy men.

It uses this money to spread rich men's propaganda through speakers like King, through employers, through a monthly magazine distributed free to millions of farmers, and through "America's Future," a free magazine for the general public.

This magazine savagely attacks unions and progressive legislation, but it never tells who is paying for this propaganda. So far, it has not fooled many of the American people.—Labor, Washington, D. C.

STRIKE WAVE

Despite the newspaper scare-heads of strikes and "waves of industrial unrest," there is a smugness about the manner in which both the government agencies and industrialists are considering the current drive to prevent wage cuts. Beneath the clamor they seem to welcome it.

As a matter of fact, American capitalists have gone through this situation time and again, and they have not suffered. For American capitalism is equipped to handle itself in an old-fashioned wage bout. It knows that no strike conducted by workers can match the strike that capitalism can wage against workers.

Unfortunately it is a situation fraught with normalcy for American workers too—the normalcy of

fighting against a wage cut. For strikers could really upset the equanimity of the American capitalist if to their wage demands they added the desire to make an end of the system whose existence depends on industrial "unrest."—The Call.

RECORD PRICE FOR WAINWRIGHT STORY

General Jonathan N. Wainwright, "hero of Bataan," is writing his experiences in a Japanese prison camp and they will be printed in a series of articles by many of the nation's newspapers.

King Features Syndicate is said to have paid Wainwright \$155,000 for his literary effort, the largest price ever paid for a newspaper serial.